

ປະຊຸມ ຄັ້ງວັນທີ ໐໙/໐໙/໒໐໐໖ ເດືອນ ກັນຍາ ຄ.ສ. ໒໐໐໖

ການສະກົດໜັງສືລາວ

Grammaire lao
Règles syntaxiques des
consonnes dans une syllabe

ຄຳແພວ ພູເພັຊຣ໌ລິນທອງ

ລິຂດິດ ນ້ອຍ ບາສີ

ປະຊຸມ ຄັ້ງວັນທີ ໐໙/໐໙/໒໐໐໖ ເດືອນ ກັນຍາ ຄ.ສ. ໒໐໐໖

ຄຳເຕືອນ

ສະບາຍດີ ເພື່ອນຮ່ວມຊາດລາວ ທີ່ນັບຖືແລະຮັກແພງ

ຂ້າພະເຈົ້າໄດ້ອ່ານບົດວິເຄາະກ່ຽວກັບການຂີດຂຽນພາສາລາວເຮົາ ທີ່ຂຽນໂດຍ ທ່ານ ຄຳແພວ ພູເພັດຊຸນິນທອງ^(໑) ແລ້ວເຫັນວ່າຈະເປັນປໂຍດ ບໍ່ຫຼາຍກໍນ້ອຍ ໃຫ້ແດ່ປັນຍາຊົນ ນັກປະພັນ ນັກຂຽນ ນັກແຕ່ງ ນັກສຶກສາ ແລະ ນັກຮຽນ ລາວເຮົາ ຂ້າພະເຈົ້າຈຶ່ງໄດ້ ພິມອອກເຜີຍແຜ່ ໃຫ້ຜູ້ທີ່ສົນໃຈນຳພາສາຊາດຂອງຕົນ ເອົາໄປອ່ານ ວິໄຈ ແລະ ພິຈາຣະນາ.

ບົດວິເຄາະນີ້ບໍ່ແມ່ນປຶ້ມໄວຍາກອນລາວ ທີ່ຈະຈັດໄວ້ຢູ່ໃນບົດອ່ານແລະບົດຂຽນພາສາລາວ ແລະ ບໍ່ທັນແມ່ນຜົນງານ ທີ່ຈະ ຈັດເຂົ້າໃນວັນນະຄະດີລາວ ແຕ່ວ່າແມ່ນຜົນງານສ່ວນບຸກຄົນ ເບື້ອງຕົ້ນ ຂອງປັນຍາຊົນລາວຜູ້ໜຶ່ງທີ່ເຫັນວ່າ ການຂຽນພາສາລາວທີ່ລາວເຮົາພາກັນຂຽນມາເທົ່າປັດຈຸບັນນີ້ ບໍ່ມີເອກພາບ ແລະບໍ່ເຄີຍມີເອກພາບຈັກເທື່ອ ບໍ່ວ່າສໄມໃດ ແລະ ຮູບການໃດ ໃນປັດສາດ ຂອງລາວເຮົາ. ຕົວຢ່າງ ຜູ້ຈະສະກົດຕາມສຽງກໍມີ ຜູ້ຈະສະກົດຕາມເຄົ້າກໍມີ ຜູ້ຈະຂຽນຕາມສຽງ ກໍມີ ຜູ້ຈະຂຽນຕາມໃຈກໍມີ ແລະຜູ້ທີ່ຍັງໃຊ້ ຕົວ ຍ ເພື່ອງ ແລະ ຕົວ ດ ເພື່ອງຢູ່ ກໍຍັງມີ. ຜູ້ໃດຂຽນຜິດ ຜູ້ໃດຂຽນຖືກ ແມ່ນໃຜຈະຕອບດ້ວຍເຫດດ້ວຍຜົນໄດ້ ໃນເມື່ອບໍ່ມີຣະບຽບ ແລະບໍ່ມີ ຫຼັກການໃດໃດທີ່ມວນຊົນຮັບຮູ້ນຳກັນ ມາຕັດສິນ. ນອກຈາກນັ້ນ ກໍຍັງມີຄຳມູນຫຼາຍຫຼາຍຄຳ ທີ່ລາວ ເຮົາບໍ່ຂຽນຄືກັນ ຍ້ອນສຳນຽງ ສຽງປາກ ແລະວາດເວົ້າຈາກແຕກຕ່າງກັນ ຕາມແຂວງ ແລະ ພາກພື້ນທີ່ຕົນເກີດ ໃຫຼື ອາໄສ ແລະທຳມາຫາກິນ. ຜູ້ໃດກໍວ່າຕົນຂຽນຖືກ. ອັນນີ້ແມ່ນປອມດ້ອຍ ຂອງພາສາລາວເຮົາມາແຕ່ຕົ້ນຕໍ ແລ້ວອາດຈະເປັນບໍ່ເກີດແຫ່ງຄວາມຂາດສາມັກຄີພາຍໃນຊາດ ກໍເປັນໄດ້ ເພາະວ່າຜູ້ນຳພາປະເທດ ປັນຍາຊົນພາຍໃນຊາດ ແລະ ປະຊາຮາສດອນ ຂາດຄວາມ ເຊື່ອຖືໃນພາສາຂອງຕົນ.

ເມື່ອຂາດວິໄນໃນການຂຽນພາສາຊາດເຊັ່ນນີ້ ຂ້າພະເຈົ້າຄິດວ່າ ແມ່ນຫນ້າທີ່ອັນຊົງກຽດ ຂອງ ສາສດາຈານ ນັກຄົ້ນຄວ້າຜູ້ມີຣະດັບ ແລະຄູອາຈານ ທີ່ຈະຕ້ອງມາສຶກສາແລະພິຈາຣະນາ ຊອກຫາຊ່ອງທາງອັນເປັນທັມ ເພື່ອແກ້ໄຂໃຫ້ມີເອກພາບ ແລະເປັນຣະບຽບຮຽບຮອຍ.

ມີພາສາ ອາດຈະບໍ່ມີຊາດ ແຕ່ວ່າມີຊາດຈະຕ້ອງມີພາສາຊາດ ຢ່າງແນ່ນອນ ຕາຍຕົວ ແລະ ຫຼີກບໍ່ໄດ້ ເພາະສະນັ້ນ ຂ້າພະເຈົ້າຈຶ່ງຂໍສັນຮະເສີນອົງການຈັດຕັ້ງ ແລະບຸກຄົນອາວຸໂສຜູ້ສົນໃຈ ນໍາພາສາລາວ ໃນປະຊາຄົມລາວຕ່າງແດນ ທີ່ຂ້າພະເຈົ້າໄດ້ພົວພັນນໍາ ຄື :

- ສະມາຄົມອະດີດຄູລາວທີ່ປະເທດຝຣັ່ງເສດ
- ນານາຫນັງສືພິມລາວຕ່າງແດນ
- ທ່ານມະຫາ ຄໍາພັນ ມັນທະວົງ
- ທ່ານອາຈານ ລໍາວຽງ ອິນທະຫມອນ
- ຍານາງ ມາຣິທອນ ສີຍາວົງ
- ທ່ານອາຈານ ຖິ້ມ ສີຫາປັນຍາ
- ທ່ານອາຈານ ສມານ ວົງກະເສີມ
- ທ່ານ ທຸມມາ ທັມມາຈັກ
- ທ່ານ ຄໍາແພວ ພູເພັດຊຸດລິນທອງ
- ທ່ານ ຄໍາພັນ ປຣາວົງວຽງຄໍາ

ແລະຂໍຝາກຄວາມຫວັງໃນອະນາຄົດນໍາ ຄູບາ ອາຈານ ແລະປັນຍາຊົນລາວ ທັງໃນແລະນອກ ປະເທດ ມະໂອກາດນີ້ດ້ວຍ.

ປາຣີ - ປະເທດຝຣັ່ງເສດ ໒໗/໐໑/໒໐໐໗

ຕູ້ຊວາ ລິຝູງ
ຄົນລາວຜູ້ນຶ່ງທີ່ສົນໃຈນໍາພາສາລາວ

(໑) ເພື່ອຖ່ອມຕົວ ທ່ານຄໍາແພວ ພູເພັດຊຸດລິນທອງ ໄດ້ປະກາດວ່າແມ່ນຜົນງານຮ່ວມທີ່ບັນທຶກຈາກກອງປະຊຸມ ວັນທີ ໒໙/໐໙/໐໖ ຢູ່ເຮືອນ ຂອງທ່ານອາຈານ ສມານ ວົງກະເສີມ ຊຶ່ງຂ້າພະເຈົ້າເອງໄດ້ໄປຮ່ວມສົນທານານໍາ ແຕ່ວ່າຕາມຄວາມຈິງແລ້ວ ບົດວິເຄາະນີ້ແມ່ນຜົນງານສ່ວນຕົວຂອງ ທ່ານຄໍາແພວ ພູເພັດຊຸດລິນທອງເອງ. ຂ້າພະເຈົ້າຈຶ່ງຂໍສັນຮະເສີນຜູ້ກຽດເປັນພິເສດດ້ວຍ.

ຂຽນຕາມເຄົ້າ ຂຽນຕາມສຽງ ຂຽນຕາມໃຈ ຂຽນຕາມໃຜ

ແຜນງານວິໄນ

• ຄວາມໝາຍແລະຄຳອະທິບາຍ	ໜ. ໒
• ຄວາມໝາຍການຮຽນ	ໜ. ໒
• ຮູ້ມູນອ້າງອິງການສະກົດໜັງສືໂທລາວ	ໜ. ໒
• ພາສາອິນດູຍູໂຣປກະ	ໜ. ໓
• ການກຳນົດຄວາມໝາຍຄຳສັບ	ໜ. ໕
• ສະກົດຕາມໃຈ	ໜ. ໕
• ສະກົດຕາມສຽງ	ໜ. ໖
• ສະກົດຕາມເຄົ້າ	ໜ. ໗
• ເຄົ້າອັກສອນ	ໜ. ໗
• ເຄົ້າສຽງ	ໜ. ໗
• ເຄົ້າຈຳເພາະ	ໜ. ໗
• ເຄົ້າຄວບເຄົ້າ	ໜ. ໗
• ສະກົດຕາມໃຜ	ໜ. ໑໐
• ຮູ້ມູນກ່ຽວກັບໄວຍະກອນຮອງຮັດບານ ສ.ບ.ປ.ລ.	ໜ. ໑໐
• ຮູ້ມູນກ່ຽວກັບໄວຍະກອນຮອງຮາຊບັນດິດ	ໜ. ໑໑
• ຕາມສຽງຕາມເຄົ້າ	ໜ. ໑໓
• ດຳຮັດຕ່າງໆ	ໜ. ໑໔
• ຮູ້ມູນກ່ຽວກັບໄວຍະກອນໂທຍ໌ແລະບາລີ	ໜ. ໑໕
• ໜັງສືລາວຍຸກເທັກໂນໂລຊີ ໃໝ່	ໜ. ໑໖
• ໜັງສືລາວສມັຍ	ໜ. ໑໖
• ໜັງສືເພື່ອງ	ໜ. ໑໗
• ໜັງສືທັມ	ໜ. ໑໙
• ໜັງສືໂຣມັນ	ໜ. ໒໒
• ສລຸບຄວາມ	ໜ. ໒໓
• ສຣະໄອໄມ້ມ້ວນ	ໜ. ໒໔ ໜ. ໒໕
• ເລຊສັບ (Lexique)	ໜ. ໒໖
• ເອກສານ	ໜ. ໓໐

ຂຽນຕາມເຄົ້າ ຂຽນຕາມສຽງ ຂຽນຕາມໃຈ ຂຽນຕາມໃຜ

ຄວາມໝາຍແລະຄຳອະທິບາຍ

ໜັງສືນີ້ບໍ່ແມ່ນໜັງສືອະທິບາຍຈຳເພາະໄວຍະກອນ ແຕ່ເປັນໜັງສືອ້າງອິດສະລະສ່ວນຕົວ ກ່ຽວກັບການສະກົດຄຳສັບລາວ ຂຶ້ນໃນນີ້ມີຄຳອະທິບາຍເປັນພາສາລາວ ພາສາຝຣັ່ງແລະອັງກິດເຂົ້າ ເປັນສ່ວນປະກອບຄວາມໝາຍຄຳສັບທີ່ມາຈາກພາສາບາລີ. ຄວາມໝາຍໃນພາສາລາວຮຽນໄວ້ເພື່ອ ເສີມຄວາມເຂົ້າໃຈໃຫ້ຂັດຂຶ້ນ. ຄວາມໝາຍໃນພາສາຝຣັ່ງ ແລະ ພາສາອັງກິດ ຮຽນໄວ້ເພື່ອໃຫ້ເປັນ ສ່ວນປະກອບຄວາມເຂົ້າໃຈ ແລະ ເພື່ອໃຫ້ເຫັນຂໍ້ມູນຫຼາຍຢ່າງ ໂດຍບໍ່ໄດ້ມຸ້ງໝາຍໃຫ້ຜູ້ອື່ນຕີເອົາ ໜັງສືນີ້ເປັນຫຼັກແຕ່ປະການໄດ. ຕາມບົກຄົດ, ຄຳທີ່ເປັນພາສາຝຣັ່ງແລະອັງກິດບໍ່ມີຄຳອະທິບາຍ, ມີ ພຽງແຕ່ຄວາມໝາຍອັນສັ້ນໆ ຂຶ້ນສ່ວນຫຼາຍເປັນຄວາມໝາຍໃນຮູບຄຳແປເທົ່ານັ້ນ.

ຄວາມໝາຍການຮຽນ

ຜູ້ແຕ່ງ ຫຼື ຜູ້ຮຽນ ມັກຕັ້ງຄຳຕາມຂຶ້ນວ່າ ຮຽນເພື່ອຫຼັງ. ຄຳຕາມອັນນີ້ ກັບເຮັດໃຫ້ຜູ້ກ່ຽວເຂົ້າໃຈ ຄວາມໝາຍແລະຄວາມສຳຄັນໃນການຮຽນໜັງສືລາວບໍ່ຫຼາຍກໍາໜ້ອຍ. ຮຽນເພື່ອໃຜ? ເພື່ອຄົນລາວ ຂາວໝູ່ມທີ່ມີອາຍຸ ຣະຫວ່າງ ໑໗ ຫາ ໒໓ ປີ, ທຸລຸດ.

ຮຽນເພື່ອໃຫ້ຄົນອ່ານ. ກ່ອນຄົນຈະອ່ານເຮົາຄວນຮຽນແບບໂດແລະຮຽນເຮື່ອງຫຍັງ? ເພື່ອບໍ່ໃຫ້ ຜູ້ອ່ານທ້ອດອຍກຳລັງໃຈ, ຮ້າພະເຈົ້າ ຮຽນບົດວິເຄາະນີ້ຂຶ້ນ ໂດຍພຍາຍາມກຳນົດຄວາມໝາຍຄຳສັບ ທຸກຄຳ ເພື່ອໃຫ້ທ່ານຜູ້ອ່ານສາມາດຕີຄວາມໝາຍ ແລະໃຫ້ເຂົ້າໃຈບາດຕ່າງໆໄດ້ງ່າຍອີກດ້ວຍ. ຕ້າວ່າ ທ່ານຍັງພົບກັບຄວາມຫຍຸ້ງຍາກໃນການອ່ານ ຍ້ອນເຫັນວ່າບາດຕ່າງໆເຮົາເຮົາເຮົາເຮົາເຮົາເຮົາເຮົາ ໃນໜັງສືນີ້ ຍັງອັດຕາຄາຢູ່ ອໍ່ທ່ານອະພິໂທດມານະໂອກາດນີ້ດ້ວຍ.

ຂໍ້ມູນອ້າງອິດສະລະສ່ວນຕົວ

ຕ້າວ່າ ຄົນລາວ "ຂາວໄທ" ທຸກຫົນທຸກແຫ່ງທີ່ອາໄສຢູ່ຈີນ, ຢູ່ພະມ້າ ແລະ ຢູ່ທຸກມຸມໂລກ ໃຊ້ອັກ ສອນຂນິດດຽວກັນແລະສະກົດແບບດຽວກັນ ການສຶກສາຄົງພັບທນາຂຶ້ນໄວ ເພາະວ່າ ການແລກປ່ຽນ ສື່ສານແລະການຄົມມະນາຄົມທຸກດ້ານອຳນວຍຄວາມສະດວກ. ສຳລັບຄົນລາວແຫ່ງປະເທດລາວ, ຄວາມສຳຄັນຈະມີຂຶ້ນມາໄດ້ ກໍຕໍ່ໃນເມື່ອເຮົາໃຊ້ໄວຍະກອນຫຼັກດຽວກັນ ເປັນພື້ນຖານການສະກົດ.

ພວກທີ່ສາມາດບາກເວົ້າເຂົ້າໃຈກັນໄດ້ດີເຄິ່ງ ໗0 ຫາ ໗0% ເໝືອນດັ່ງຄົນລາວຂາວໄທຈຳພວກ ເຫຼົ່ານີ້ຫາໄດ້ຍາກ ທັງທີ່ພວກເຮົາອາດການຄົມມະນາຄົມກັນມາໄດ້ຫຼາຍສັດວັດ. ອັກປະການນຶ່ງ

ຊຽນຕາມເຄົ້າ ຊຽນຕາມສຽງ ຊຽນຕາມໃຈ ຊຽນຕາມໄຂ

ພວກນີ້ ຍັງມີຮີດຄອງຄ້າຍຄືກັນ ຈົນເວົ້າໄດ້ວ່າ ເກືອບບໍ່ມີຫຍັງແຕກຕ່າງກັນ ຕ່າງແຕ່ວ່າ ພວກນີ້ໃຊ້ ຕົວອັກສອນບໍ່ຄືກັນ. ຄົນເຢັຽຣະມັນ ທີ່ມີການຢູ່ຮ່ວມກັນຕາລອດມາ ຍັງເວົ້າເຮົາໃຈກັນຍາກ.

ກ່ອນການປະຕິຮູບການສະກົດໃດໆ ເຮົາຄວນມອງເບິ່ງພື້ນຖານໂທລາວຮິ່ງບ້ານແຫ່ງປະເທດ ໂທຍ໌ເບັນຕັ້ນ ຂຶ້ນມີຄວາມກ້າວໜ້າໄປໂກກວ່າຄົນລາວຫຼາຍ ທາງດ້ານການສຶກສາ ແລະມີການບາກ ເວົ້າແບບດຽວກັນອີກດ້ວຍ ຕໍ່າຫາກວ່າ ລາວກັບໂທຍ໌ສະກົດແບບດຽວກັນແລະໃຊ້ອັກສອນແນວດຽວ ກັນ ນັກຊຽນລາວສາມາດສິ່ງປຶ້ມໄປຈຳໜ່າຍຮາຍໃນປະເທດໂທຍ໌ ຂຶ້ນເບັນປະເທດທີ່ມີລູກຄ້າຫຼາຍ ກວ່າປະເທດລາວ ກຸ່ງກັບດ້ານການໃຊ້ບັນຍາຮີດຊຽນ ເພາະວ່າ ປະຊາຊົນສອງປະເທດນີ້ ບາກເວົ້າ ແບບດຽວກັນແລະມີຕົວອັກສອນຄ້າຍຄືກັນ. ລາວສາມາດອ່ານໜັງສືໂທຍ໌ໄດ້ຢ່າງສະບາຍ ແລະໂທຍ໌ ກໍສາມາດອ່ານໜັງສືລາວໄດ້ ບໍ່ສາມາດເຄີຍອ່ານຮຸ່ນມາກ່ອນ. ສະນັ້ນ ການສະກົດໜັງສືລາວ ຄວນ ໃຫ້ມີຄວາມແຕກຕ່າງກັນຫຼາຍເກີນໄປໂພດຫຼືບໍ່ ກັບການສະກົດໜັງສືໂທຍ໌.

ພາສາອິນດູຍູໂຣປາະ (Groupe de langues indo-européennes)

ອ່ານວ່າ ອິນດູຍູໂຣປາະ. ກະ ມາຈາກບາລີ ຂຶ້ນແປວ່າ ພວກ, ໝວດ, ໝູ່, ກອງ, ຄນະ, ປະການ. ອິນດູ ໝາຍເຖິງ ອິນເດັຍ, ຍູໂຣປ ໝາຍເຖິງທະວີບ ຍູໂຣປ ຫຼື ເອີໂຣປ ຂຶ້ນເບັນແຫຼ່ງຄວາມສີ່ວິໄລ ຂາວຜິວຮາວ ແລະ ເປັນບ່ອນທຳມາຫາກິນທີ່ເຕັມໄປດ້ວຍຂາວຜິວຮາວ.

ຂາວຜິວຮາວແຫ່ງທະວີບຍູໂຣປ ຫຼື ຂາວຕະວັນຕົກໂດຍທົ່ວໄປ ຕີເອີ ຮາກ(Racine/radical, Root) ຫຼື «ຄຳຮາກ» (ຮາກຮອງຄຳເຄົ້າ) ທີ່ສືບມາຈາກຄວາມສີ່ວິໄລຮອງເຈົ້າເປັນຫຼັກ ໃນການ ປະສົມຄຳ ຫຼື ໃນການແຕ່ງຄຳສັບຊັ້ນໃໝ່ດັ່ງຄຳປະສົມຕໍ່ໄປນີ້ (ຫຼື ຄຳຜະສົມ):

- Biologie = bios(ຂີວິດ) + logie(ສຶກສາ) ມາຈາກຄຳເກຣກ logia(ທິສດີ), logos(ຄາຕາ),
- Graphologie = grapho ມາຈາກຄຳເກຣກ graphein(ຊຽນ) + logie,
- Pentagone = penta(ປັ້ມຈະ = ຫ້າ) + gone(ຮິ່ງ). Octogone = octo(ແປດ) + gone(ຮິ່ງ),
- Octobre(ເດືອນແປດ ຂຶ້ນກາຍມາເປັນເດືອນສິບ. ແປດໃນຄຳບາລີວ່າ ອັຕຸຖະ[atṭha]),
- Crime ມາຈາກຄຳລາຕິນ crimen ແປວ່າ accusation(ການກ່າວຫາ). ຄຳປະສົມຕໍ່ໄປນີ້ ຕີເອີ ຮາກ(radical, root)[Crim] ເປັນຫຼັກໃນການປະກອບຄຳຫຼືການແຕ່ງຄຳໃໝ່ຊັ້ນ ຂຶ້ນພວກເຮົາ ຮ້ອງເຄົ້າຄືກັນ; criminel(elle), criminaliser, criminellement, criminologisme, criminalité, criminalistique, criminalisation, criminologie, ciminologiste ຫຼື criminologue.

ຊຽງຕາມເຄົ້າ ຊຽງຕາມສຽງ ຊຽງຕາມໃຈ ຊຽງຕາມໄຂ

ເໝືອນດັ່ງດຽວກັນກັບຄຳບາລີທຸກຄຳທີ່ເປັນຄຳປະສົມ ຂຶ້ນ ຮາກ ຫຼື «ເຫງົ້າ» ຮອງຄຳທີ່ເອົາມາປະກອບເປັນຄຳປະສົມນັ້ນ ເປັນຄຳທີ່ມີພະຍາງດຽວ ເຊັ່ນ:

- ກາ[kar], ກະຣ(ະ) ຫຼື ກາຣ(ະ). ລາວເຮົາອ່ານວ່າ ການ ຫຼື ກອນ ແລະ ມັກຊຽນ ເອົາໄມ້ກະຣັນກົດໃສ່ເທິງຫົວຂອງຕົວຣ໌ໃນເມັ້ອ່ານອອກສຽງອະພຽງເຄິ່ງດຽວ (ກາຣ໌) ເພາະວ່າ ພຍັນຂນະທັມທຸກຕົວອ່ານອອກສຽງອະ ບໍ່ສຈາກການເອົາສະຣະອະມາສະກົດໃສ່ພຍັນຂນະ. ກາ[kar]= (faire, to do) ແປວ່າ ເຮັດ, ກະທຳ. ຕຳກາຍມາເປັນຄຳປະສົມ ຈະປະກອບກັນເປັນ ກັມມະ + ກາ = ກັມມ໌ກາ, kara[ກາຣ, ກາຣ໌], karonti[ກະຣົນຕີ], kätum[ກາຕຸງ], katva[ກັຕວະ].
- ວັຍຍາ[veyyā]+ກຣນັງ[karaṇam]+ະ[a] = ວັຍຍາກຣ໌ໂນ[veyyākaraṇo], ນັກວັຍຍະກອນ ຫຼື ວັຍຍາກອນ(a grammarian) ແລະ ອ່ານວ່າ ວັຍຍາກະຣະໂນ[ໄວຍາກະຣະໂນ] (ເວັຍຍາ ກຳວ່າ).
- ວັຍຍາວັຈຈະ[veyyāvacca]=Service, ji+a=jaya(victoire, victory) ໄຂຍ໌ ຫຼື ໄຂຂນະ, ເສນາທິ-ການ=ເສນາ(ກອງທັບ)+ອະທິການ(ອະທິ+ກາ) ຂຶ້ນ ອະທິ(ແຫ່ງ ໃຫຼ່ງ ເໝືອ ເທິງ ໄທ້).

ຄຳມູນໃນພາສາລາວ ໝາຍເຖິງຄຳລາວແທ້ໆທີ່ມີພະຍາງດຽວ ຂຶ້ນມີກຳເນີດເກີດມາກ່ອນສມັຍ ອີ່ປູ່ທວດອີ່ຢ່າທວດຂອງເຮົາ (ບໍ່ຮູ້ວ່າຕົກດຳບັນ ເລັ້ມຈາກແຕ່ສັຕວັດໂດມາ ຈິ່ງບໍ່ໄດ້ຂໍ້). ຄຳປະສົມ ທີ່ເປັນຄຳລາວເປັນຄຳທີ່ມາຈາກຄຳມູນທຸກຄຳ ຕົວຢ່າງ ຄຳປະສົມ(ຫຼຸກວາງ) ມາຈາກ ຄຳມູນ(ຫຼຸ)+ຄຳມູນ(ກວາງ) ແຕ່ວ່າ ຄຳ(ຫຼຸກວາງ) ບໍ່ແມ່ນຫຼຸຂອງກວາງຂອງພານແຕ່ຢ່າງໃດ ແຕ່ເປັນຂໍ້ຕົ້ນໄມ້ຕ່າງຫາກ.

ດ້ວຍການທີ່ເອົາຮາກຂອງຄຳເຄົ້າມາປະກອບຕໍ່ກັນເຮົາເປັນຄຳໃໝ່ໄດ້ ໃນພາສາບາລີ ແລະໃນພາສາຝຣັ່ງອັງກິດ ດັ່ງ ຄຳ[crime] ແລະ ຄຳ (ກາ[kar]) ເພີ່ມຈິ່ງຈັດຈຳພວກສອງພາສານີ້ ເປັນພາສາອິນດູຍູໂຣປກະ ແຕ່ເຮົາຈະເອົາຄຳມູນມາແຕ່ງເປັນຄຳປະສົມແບບສອງຄຳຮ້າງເທິງນີ້ບໍ່ໄດ້.

ບາລີ ຫຼື ບາລີ ແປຕາມອັກສອນວ່າ ແຄວ(Ligne, line) ຫຼືວ່າ ໜັງສື(Texte, text) ກ່ອນຈະກາຍມາເປັນພາສາ ໝາຍຄວາມວ່າໜັງສືທີ່ຊຽນເປັນຄຳຕົດຕຸ້ນກັນໄປເປັນແຄວໆ ເໝືອນດັ່ງເຮົາຊຽນໜັງສືລາວ. ສ່ວນຕົວອັກສອນດັ້ງເດີມບາລີແທ້ໆນັ້ນ ຍັງບໍ່ມີນັກບາດຜູ້ໂດສາມາດນຳເອົາອ້ອ້າງອີງ ມາສະແດງເປັນຫລັກຖານໄດ້. ສະນັ້ນ ແຕ່ລະປະເທດທີ່ນັບຖືພຸທສາສນາ ຈິ່ງຊຽນ ທັມມະ ຮອງອີງສັມມາສັມພຸທເຈົ້າ ດ້ວຍຕົວອັກສອນແຕກຕ່າງກັນຈົນໝົດ. ພຣະສິງລາວ ໃຊ້ອັກສອນທັມຫຼືໜັງສືທັມ ຊຽນບົດທັມມະ ເພື່ອການສຶກສາພຣະພຸທສາສນາຢູ່ໃນລາວ. ຂໍ້ແທ້ໆຂອງບາລີ ຄົງຈະແມ່ນມາຄະທິ[Māgadhī, Māghadhī] ເພາະເປັນພາສາ ທີ່ພຣະພຸທເຈົ້າ ໃຊ້ໃນການສອນທັມມະແລະຍັງເປັນພາສາປາກເວົ້າຂອງຂາວເມືອງ ມະຄະທະ[Magadha] ອີກດ້ວຍ.

ຂຽນຕາມເຄົ້າ ຂຽນຕາມສຽງ ຂຽນຕາມໃຈ ຂຽນຕາມໄຂ

ການກຳນົດຄວາມໝາຍຄຳສັບ (définition d'un mot)

ງານອັນດ່ວນແທ້ໆນັ້ນ ແມ່ນການເລັ່ມເກັບຄຳສູນລາວໄວ້ເສັ້ນກ່ອນ ສ່ວນຄຳບາລິນັ້ນ ຈະເລັ່ມ ຍາມໃດກໍໄດ້ ເພາະເປັນຄຳຕາຍແລ້ວ ໝາຍຄວາມວ່າ ບໍ່ມີວັທນາການອົກຕໍ່ໄປ. ການວິເຄາະຄວາມ ໝາຍຄຳສູນລາວ ແລະ ການກຳນົດຄວາມໝາຍຄຳລາວແທ້ໆນັ້ນ ຈະເປັນວິໄຫ້ເຍົາວະຊົນລາວໄຕ່ ໄປຫາຄວາມກ້າວໜ້າ ແລະ ຄວາມເປັນລາວ. ຜົວ ຄຳລາວທຸກຄຳທີ່ເຮົາໃຊ້ກັນຢູ່ໃນປັດຈຸບັນນີ້ ມີ ຄວາມໝາຍຂຽນໄວ້ເປັນຮະບູບຮຽບຮ້ອຍແຕ່ລະຮແນງ ແລະ ໃຫ້ຕົກຕາມຫຼັກໄວຍະກອນມາຕຕານ ຮວມທັງວັຈນານຸກົມຮແນງວັນນະກັມ, ວັຈນານຸກົມຮແນງວິທຍາສາດ, ຮແນງເລກ, ຮແນງພິສິກ, ຮແນງສັພຊ່າງ, ຯລຯ.

ການບັນຮະຍາຍເພື່ອກຳນົດຄວາມໝາຍຂອງແຕ່ລະຄຳ ຕ້ອງໃຫ້ຕົກຕ້ອງຕາມຫຼັກວິທຍາການ ເພື່ອໃຫ້ຮູ້ຄວາມເປັນມາຂອງຄຳສັບ : ຄຳສູນມາຈາກໄສ ຄຳເຄົ້າມາຈາກໄສແທ້ໆແລະຂຽນແບບໃດ ອ່ານວ່າຢ່າງໃດ ແລະ ແບວ່າແນວໃດແນ່ ໃຊ້ແບບໃດໄດ້ແນ່ ມີຈັກລັກສນະແລະມີຂຽນຢູ່ບໍ່ມຫົວໃດ ແນ່ ເອົາໄວຍະກອນໃດເປັນຫຼັກ ດັ່ງນີ້ເປັນຕົ້ນ ເພິ່ນຈິ່ງຮ້ອງວ່າ ວັຈນານຸກົມທີ່ຂຽນດ້ວຍສີມີ ຄນະ ນັກບັນຍາຊົນ ເພາະພິສູດດີແລ້ວຈິ່ງຂຽນ ບໍ່ແມ່ນຂຽນຕາມຫຼັກສູດໝໍຍາກາງບ້ານ ຄືກ່າຍຢ່າງດຽວ.

ຕໍ່ຕົກຢູ່ໃນກໍຣະນີທີ່ກ່າວມາຂ້າງເທິງນີ້ ການສະກົດແບບໃດແບບນຶ່ງຄົງກາຍເປັນບັນຫາພຽງ ເລັກນ້ອຍ ແຕ່ຢ່າລົມວ່າ ກ່ອນຈະເຮັດໄດ້ເດິງຮນາດນີ້ ຕ້ອງມີການຄົ້ນຄວ້າຫຼາຍໆບິ ໂດຍມີການລິງ ທິນ ດ້ານວັດຖຸ(ເງິນ ຄ່າແຮງງານ, ຄ່າຂີ້ເຄື່ອງແລະຄ່າໃຊ້ຈ່າຍອື່ນໆ) ແລະ ດ້ານມັນສມອນ(ນັກຊ່ວງຂານ) ຫຼາຍເຕີບ.

ສະກົດຕາມໃຈ

ການສະກົດຕາມໃຈມີຢູ່ດ້ວຍກັນສອງປະການຄື ຍ້ອນບໍ່ມີຫຼັກການສະກົດຢ່າງແນ່ນອນໃນປະ ເທດແລະຍ້ອນຄົນລາວສ່ວນຫຼາຍອາດຫຼັກ ເພາະວ່າ ການສະກົດຢູ່ໃນປະເທດອາດຫຼັກ ຈິ່ງພາໃຫ້ ຄົນລາວທັງຫຼາຍທີ່ພາກັນໄຕ່ຕໍ່ການອິດຂຽນຕົກຫຼັກ. ໃນເມື່ອຜູ້ໃຫຍ່ບໍ່ຕັ້ງເປັນຫຼັກໃຫ້ ຜູ້ນ້ອຍກໍ ບໍ່ມີຫຼັກ. ໃນເມື່ອຜູ້ໃຫຍ່ບໍ່ປັກຫຼັກໄວ້ໃຫ້ຜູ້ນ້ອຍ ເດັກນ້ອຍໃນວັນນີ້ຈະເອົາຫຼັກອັນໃດມາໄຕ່ຕໍ່ໄປ.

ປະການສອງນີ້ ຖ້າເຮົາວິເຄາະເບິ່ງດີໆແລ້ວ ສຳລັບພວກທີ່ຂຽນຕາມໃຈສ່ວນຫຼາຍແມ່ນພວກທີ່ ບໍ່ສາມາດບັບບຸງຕົນເອງໃຫ້ເຂົ້າກັບຫຼັກການໃດໆ ອາດຈະເປັນເພາະຍ້ອນການຮູ້ເທົ່າບໍ່ເດິງການຫຼື ຍ້ອນບໍ່ເຄີຍສຶກສາໄວຍະກອນລາວມາກ່ອນກໍເປັນໄດ້ ຈິ່ງມີການອ້າງອີງມູນແຕກຕ່າງກັນໄປໝົດ.

ຂຽນຕາມເຄົ້າ ຂຽນຕາມສຽງ ຂຽນຕາມໃຈ ຂຽນຕາມໄຂ

ໃນລັກສະນະການເມືອງ ເຮົາເຄີຍພົບກັບບັນຫາແບບນີ້ມາກ່ອນແລ້ວ ໃນສມັຍທີ່ ບະເທດລາວ ຕົກເປັນຫົວເມືອງຂຶ້ນຂອງໄທຍ໌ແລະຮອງຝຣັ່ງ ສະພາບບະເທດລາວບັດຈຸບັນ ກໍຕົກໄປຢູ່ໃນທຳ ນອງດຽວກັນ. ໃນເມື່ອຄົນລາວອາດອຳນາດບໍລິຫານອັນແທ້ຈິງ ພາສາຂາດຂອງຕົນກໍສ່ວຍລົງໄປນຳ ນັກຂຽນແລະນັກສິລະປິນລາວ ກໍສ່ວຍໄປພ້ອມໆກັນ ເພາະວ່າ ຜູ້ມີອຳນາດເໝືອນຫົວຄົນລາວ ໃຊ້ບັນ ຍາພິກໄຫວ ເພື່ອສະກັດກັ້ນການໃຊ້ສມອງ (ຜລິດຄິດແຕ່ງດ້ວຍບັນຍາ) ເພື່ອເຮັດໃຫ້ຄົນລາວອາດຫຼັກ ສ່ວນມາແມ່ນເຮັດໃຫ້ການສຶກສາພາສາຂາດຂອງຕົນອາດຄຸນພາບ ແລະອາດ ຜູ້ຊ່ວຍຂານ.

ສະກົດຕາມສຽງ

ຕໍາສະກົດຕາມສຽງໄດ້ໝົດທຸກຄຳຢ່າງເປັນຮະບຽບ, ແ່ງດີຂອງຫຼັກການນີ້ ຄືການອຳນວຍຄວາມ ສະດວກແກ່ຜູ້ອ່ານແລະຜູ້ຂຽນ. ຈຳນວນຜູ້ອ່ານແລະຜູ້ຂຽນພາສາຂາດຂອງລາວ ຄົງທະວີຄູນຂຶ້ນນັບ ມື້, ການພັທນາສິ່ງຄົມຄົງຈະຄົບໜ້າໄປໄວໄດ້; ແຕ່ວ່າ ຕ້ອງຂຽນໃຫ້ເຂົ້າກັບຫຼັກໄວຍະກອນມາຕຕານ ແລະໃຫ້ເຂົ້າກັບກໍຣະນີການກຳນົດຄວາມໝາຍໃນວັຈນານຸກົມທີ່ບໍ່ໄວ້ຮຳເທິງນີ້. ແ່ງລືບຂອງຫຼັກ ການນີ້ ຄືຄວາມຫຍຸ້ງຍາກໃນການຄົ້ນຫາຄຳມູນທີ່ມາຈາກພາສາລາວແທ້ ແລະຄຳເຄົ້າທີ່ມາຈາກພາ ສາຕ່າງດ້ວຍເຂັ້ມ ພາສາບາລີ ພາສາຝຣັ່ງອັງກິດດັ່ງນີ້ເປັນຕົ້ນ. ຄວາມຫຍຸ້ງຍາກລຳບາກຈະເພີ່ມທະ ວີຄູນຂຶ້ນຫຼາຍສິບເທົ່າ ຖ້າບໍ່ມີກໍຣະນີວັຈນານຸກົມຮຳເທິງນີ້. ຍິ່ງໄປກວ່ານັ້ນ, ຄົນລາວຈະບໍ່ສາມາດ ສືບຕໍ່ການອ່ານເອກສານອັນເກົ່າແກ່ ແລະບໍ່ສາມາດເຂົ້າໃຈເອກສານເກົ່າແກ່ໄດ້ ໃນອະນາຄົດ.

ນັກໄວຍະກອນສ່ວນຫຼາຍມີຈຸດປະສົງຢາກບັບບຸງການສະກົດໃຫ້ງ່າຍຂຶ້ນ ແຕ່ໃນຫຼາຍກໍຣະນີ ເຮົາຈຳເປັນຕ້ອງຮັກສາເຄົ້າ ຄືຄວາມເປັນມາຂອງຄຳສັບແຕ່ລະຄຳທີ່ເປັນມູນມໍຣະດົກ ເພື່ອຮັກສາ ການສືບຕໍ່ຮະຫວ່າງສິ່ງທີ່ເປັນມູນ, ສິ່ງທີ່ເປັນເຄົ້າ ແລະສິ່ງທີ່ເອົາມາປະກອບຂຶ້ນໃໝ່ເພື່ອໃຫ້ເປັນ ຄຳປະສົມ ບໍ່ໃຫ້ມັນເຫັນຫ່າງໄກຈາກກັນເກີນໄປໂພດ ດັ່ງ ຕົວຢ່າງ ຮຳລຸ່ມນີ້ :

- ຄຳຜູ້ງ Aquarium[ອາກົວຣີອອມ, Aquoirium] ຖ້າອ່ານຕາມໂຕເປັນ Akarium[ອາກາຣີອອມ]
- ຄຳອັງກິດ Anybody[ເອນີບາດີ] ຖ້າອ່ານຕາມໂຕ ຫຼື ອ່ານຕາມສຽງວ່າ ເອນີໂບດີ
- ຄຳອັງກິດ Twenty[ທເວັນນີ -Twennee] ຖ້າອ່ານຕາມໂຕເປັນ ທເວັນຕີ
- ຄຳລາວ (ສິ້ນເຂິງ) ອ່ານວ່າ ຂຶ້ນເຂິງ ຖ້າອ່ານຕາມໂຕວ່າ ສິ້ນເຂິງ (ແບບສິ້ນແມ່ຍິງນຸ່ງນັ້ນ)
- ຄຳລາວ ເພີ່ມເຕັມ(ເພີ່ມເຕັມ) ຖ້າອ່ານຕາມໂຕວ່າ ເພີ່ມເຕັມ (ອອກສຽງແບບ ເຫັ້ມ)
- ຄຳລາວ (ເຮື້ອງ) ອ່ານວ່າ ເຮື້ອງ ຖ້າອ່ານຕາມໂຕເປັນ ເຮື້ອງ (ອອກສຽງແບບ ເຄື້ອງ)

ຂຽນຕາມເຄົ້າ ຂຽນຕາມສຽງ ຂຽນຕາມໃຈ ຂຽນຕາມໄຂ

- ຄຳລາວ (ຄຳສັບ) ອ່ານວ່າ ຄຳຂັບ ຕ້າອ່ານຕາມໂຕເບັ້ນ ຄຳສັບ, ສັບແບບສູນສັບ, ທຳລາຍ.

ເບັ້ນດ້ວຍເຫດໄດ ຂາດທີ່ຈະເຣີນເໝືອນດັ່ງຜູ້ບໍ່ປຸງມຄຳສັບຮ້າງລຸ່ມນີ້ ມາສະກົດຕາມສຽງ ຄື ປຸງມ Aquarium[ອາກົວຣີອອມ] ມາຂຽນຕາມສຽງເບັ້ນ Akoirium ຫຼື aquoirium[ອາກົວຣີອອມ]!

ສະກົດຕາມເຄົ້າ

ຄົນລາວເອົາພຸທສາສນາເບັ້ນພື້ນຖານການນິກາຍດ ດ້ວຍເຫດນີ້ ຄຳບາລີຈຶ່ງມີປະບົນກັນຢູ່ກັບ ຄຳລາວຢ່າງຫລວງຫລາຍ. ການສະກົດຕາມເຄົ້າ ບໍ່ໄດ້ກຳນົດເອົາແຕ່ ເຄົ້າບາລີ ກັບ ເຄົ້າສັນສະກົດ ຢ່າງດຽວ, ເຄົ້າຮອງຄຳທີ່ມາຈາກພາສາອື່ນດັ່ງພາສາຝຣັ່ງອັງກິດກໍຈັດເຂົ້າເໝືອນກັນ. ຄຳເຄົ້າ ແມ່ນ ຄຳທີ່ມາຈາກພາສາຕ່າງດ້ວຍຄຳບາລີເບັ້ນຕົ້ນ. ການສະກົດຕາມເຄົ້າມີຢູ່ດ້ວຍກັນຫຼາຍປະການ :

- ເຄົ້າອັກສອນ ວ ຈຶ່ງ : ຕາມອັກສອນເຄົ້າທຸກຕົວຮອງຄຳທີ່ຍົມມາໃຊ້
- ເຄົ້າສຽງ ວ ຈຶ່ງ : ຕາມສຽງເຄົ້າຮອງຄຳທີ່ຍົມມາໃຊ້ໃນພາສາລາວ
- ເຄົ້າຈຳເພາະຄຳ ວ ຈຶ່ງ : ຄຳຕາຍໂຕ ແລະ ຄຳທີ່ຈະຕ້ອງຂຽນຕາຍໂຕ
- ເຄົ້າຄວບເຄົ້າ ອື່ນໆ ວ ຈຶ່ງ : ເອົາເຄົ້ານຶ່ງ ປະສົມກັບເຄົ້າໄກກໍໄດ້ ຫຼືປະສົມກັບຄຳມູນຮອງລາວ

ເຄົ້າອັກສອນ ໝາຍເຖິງການສະກົດຕາມອັກສອນທຸກຢ່າງຮອງຄຳທີ່ຍົມມາໃຊ້. ກ່ອນຈະສະກົດ ແບບນີ້ໄດ້ ເຮົາຕ້ອງປະຕິຮູບຕົວອັກສອນລາວໃໝ່ໝົດ ເພື່ອໃຫ້ມີຕົວທຽບເທົ່າກັບ ອັກສອນບາລີ ອັກສອນສັນສະກົດ ອັກສອນລາຕິນ[Latin] ແລະ ອັກສອນທຽບເທົ່າກັບອັກສອນ ເຄິ່ງບາລີເຄິ່ງລາ ຕິນ. ເພື່ອຄວາມຊັດເຈນ: ຄົນຍີ່ປຸ່ນໄດ້ແຕ່ງໜັງສືຂົນໄໝ້ໃໝ່ຂຶ້ນ ເພື່ອໃຊ້ຂຽນແທນຄຳທີ່ສະກົດດ້ວຍ ໜັງສື ລາຕິນ[Latin]. ໜັງສືດັ່ງກ່າວເປັນຮູບໜັງສືຍີ່ປຸ່ນເໝືອນເດີມ ໂດຍບໍ່ໄດ້ເອົາໜັງສື ລາຕິນ ມາໃຊ້ແທນໜັງສືຍີ່ປຸ່ນແຕ່ປະການໃດ. ໂທຍ໌ກໍມີຈຳນວນອັກສອນໂທຍ໌ຫຼາຍກວ່າຈຳນວນອັກສອນ ບາລີ ສິນຫະລະ[Sinhala] ແຫ່ງລັງກາ ແຕ່ສ່ວນເກົາຫຼີນັ້ນເຮົາໄດ້ເອົາເຄື່ອງໝາຍວິທຍາສາດທີ່ຂຽນ ດ້ວຍໜັງສື ລາຕິນ ເຂົ້າສັງກັດຢູ່ໃນຈຳພວກໜັງສືເກົາຫຼີ ຢ່າງເປັນທາງການ.

ແນ່ນອນຂອງຫຼັກນີ້ຄືການທີ່ຜູ້ອ່ານແລະຜູ້ຂຽນສາມາດພ້ອມຄວາມເຮົາໃຈ ດ້ວຍການແຍກຄຳປະສົມ ອອກເປັນຫຼາຍຄຳ ເພື່ອຄວາມໝາຍດ້ວຍຕົນເອງ ບັດສາກການໃຊ້ວັຈນານຸກົມ. ແນ່ນອນຄືຄວາມ ລຳບາກໃນການອ່ານເປັນພາສາລາວ ເພາະບາງຄຳທີ່ສະກົດຕາມອັກສອນທຸກຕົວຕ້ອງອ່ານເປັນສຽງ ລາວດັ່ງ ອາຈະຣິຢະ ສັງຄະ ທຳລາຍ. ຕ້າຂຽນອາຈະຣິຢະຕາມອັກສອນຄິຈະຂຽນ ອາຈະຣິຢ ຫຼື ອາຈະຣິຢ

ຂຽນຕາມເຄົ້າ ຂຽນຕາມສຽງ ຂຽນຕາມໃຈ ຂຽນຕາມໄຂ

ແຕ່ໃນເມື່ອອ່ານເປັນສຽງລາວຕ້ອງອ່ານວ່າ ອາຈານ ເທົ່ານັ້ນ ເໝືອນດັ່ງດຽວກັບຄໍາ ພຣະສິງ(ຄູບາ) ທີ່ມາຈາກເຄົ້າບາລີວຣ+ສັງຄ໌ ຈຶ່ງກາຍເປັນ ພຣະສັງຄ໌-ພຣະສິງ ແລະຄໍາ ສີວິໄລ ທີ່ມາຈາກເຄົ້າລາຕິນ Civilisation[ສີວິໄລເຂເຂິນ], ແຕ່ຕໍາເຮົາອ່ານຕາມເຄົ້າແທ້ໆນັ້ນ ມັນບໍ່ເຮົາກັນກັບ ລັກສນະບາກເວົ້າ ຮອງລາວ ແລະຕໍາເຮົາຂຽນຕາມເຄົ້າແທ້ໆ ເຮົາຈະຂຽນແບບໃດຈຶ່ງຈະເໝາະສົມກັບຫຼັກໄວຍະກອນ ອັນເວົ້າວ່າ ມາຕຕານ? ອັນເປັນໄປໄດ້ຍາກຢູ່ແລ້ວ ສໍາລັບນັກຊ່ວງຂານ.

ເຄົ້າສຽງ ໝາຍເຖິງການສະກົດເອົາຕາມສຽງເຄົ້າຮອງຄໍາພາສາຕ່າງດ້າວ. ເຣື່ອງນີ້ເກີດເປັນເຣື່ອງ ຫຍຸ້ງຍາກທີ່ສຸດ ເພາະວ່າ ຜູ້ໄດ້ຮຽນອັງກິດ ຈະຂຽນຕາມສຽງອັງກິດແລະຜູ້ຮຽນພາສາຝຣັ່ງກໍຈະຂຽນ ຕາມສຽງຮອງພາສາຝຣັ່ງ ເໝືອນດັ່ງຄໍາ Latin. ສໍາລັບພວກຄົນລາວທີ່ບໍ່ເຄີຍຮຽນພາສາຝຣັ່ງອັງກິດ ຄົງເຮົາໃຈໄດ້ຍາກ ອັນເປັນສິ່ງທີ່ພາໃຫ້ອາດຄວາມສົນໃຈໃນການອ່ານ. ຕໍາວ່າ ເຮົາມີວັຈນານຸກົມແຕ່ ລະອແນງທີ່ຕົກຕ້ອງຕາມຫຼັກໄວຍະກອນແລະຕາມຫຼັກວິທຍາການ ຮອງກະຂວງສິກສາທິການ ຫຼື ຮອງກົມກຸ່ວງຮ້ອນ ຂຶ້ນກ່າວໄວ້ໃນກໍຣະນີວັຈນານຸກົມຮ້ອນເທິງນີ້ ເພື່ອບິ່ງບອກໄວ້ ຢ່າງແຈ່ມແຈ້ງວ່າ ຄໍາ Latin ນີ້ ຕ້ອງໃຫ້ຂຽນ ລາຕິນ ຢ່າງດຽວ ໃນການຄົມມະນາຄົມທຸກຢ່າງ ມັນຈຶ່ງຈະບໍ່ມີອິຍົກເວັ້ນ ເພື່ອເປັນການຫລີກລ້ຽງການຂຽນຕາມໃຈ ເພາະວ່າ ສຽງຮອງການບາກເວົ້າຮອງລາວ ບໍ່ຄືກັນກັບສຽງ ບາກເວົ້າຮອງຂາວຕາວັນຕົກ ແລະບໍ່ຄືກັບສຽງບາລີ ດ້ວຍເຫດນີ້ ລາວຈຶ່ງບໍ່ສາມາດຂຽນຕາມສຽງໄດ້ ດັ່ງ ໃຈຂອບ ເໝືອນດັ່ງດຽວກັນກັບພາສາອື່ນໆໃນໂລກ ແມ້ແຕ່ວ່າຈະມີການປະຕິຮູບຕົວອັກສອນ ໃໝ່ໝົດກໍຈິງ ຕົວຢ່າງການຂຽນຄໍາ ຂາວເກຣັກ ຈະສະກົດ ເກ-ຣັກ, ເກັກ ຫຼື ເກຣກ, ຯລຯ.

ເຄົ້າຈໍາເພາະຄໍາ ໝາຍເຖິງຄໍາທີ່ຂຽນຕາຍໂຕໃນພາສາລາວດັ່ງ ຂີ້ປະເທດແລະຂີ້ສະຖານທີ່ຕ່າງໆ ຂີ້ຄົນຕ່າງດ້າວຜູ້ສໍາຄັນ ຂີ້ເຄື່ອງໝາຍວິທຍາສາດ ແລະ ຄໍາທີ່ຂຽນມາຕັ້ງແຕ່ເດີມເຄົ້າ ຕາມປະເພນີ ແລະຕາມພາສາຂາດຮອງລາວ ດັ່ງ ສິ້ນສຸດ, ນໍ້າ(ບາງບ່ອນອ່ານວ່ານໍ້າມແລະບາງຄົນ ກໍອ່ານວ່ານໍ້າ), ເລົ່າ ກັບ ເຫຼົ້າ (ຕໍາຂຽນຕາມສຽງ ຈະຂຽນຄໍາໃດກໍຕົກ), ຫລາຍເທົ່າ(ເທົ້າ) ແຕ່ບໍ່ແມ່ນ ເທົ້າຕົນ ແລະ ບໍ່ອ່ານອອກສຽງຂີ້ເຕົ້າເໝືອນກັນ, Latin ຕ້ອງຂຽນຕາຍໂຕໄວ້ໃນພາສາລາວ ແລະ ໃຫ້ເລື້ອຍເອົາຄໍາ ໃດຄໍານຶ່ງຕາມທີ່ເໝາະສົມຮະຫວ່າງຄໍາ ລາຕິນ ກັບ ເລຕິນ ເພື່ອໃຫ້ເປັນທາງການສືບຕໍ່ໄປ.

ເຄົ້າຄວບເຄົ້າ, ຮ້າພະເຈົ້າແບ່ງການວິເຄາະ ເຄົ້າຄວບເຄົ້າ ອອກເປັນສອງພາກດັ່ງ ເຄົ້າອັກສອນ ຄວບເຄົ້າສຽງ ແລະ ເຄົ້າອັກສອນຄວບເຄົ້າອັກສອນ ຈະເປັນຄໍາເຄົ້າທີ່ມາຈາກພາສາໃດກໍຕາມ.

ຄໍາບາລີທີ່ນໍາມາໃຊ້ໃນພາສາລາວ ສ່ວນຫຼາຍຕົກສະກົດເຄິ່ງເຄົ້າເຄິ່ງສຽງດັ່ງຄໍາວ່າ ອາຈານ ທີ່ມາ

ຂຽນຕາມເຄົ້າ ຂຽນຕາມສຽງ ຂຽນຕາມໃຈ ຂຽນຕາມໄຂ

ຈາກບາລີ ອາຈະຣິຍະ. ລາວເຮົາມັກຂຽນຕາມ ເຄົ້າອັກສອນຄວບເຄົ້າສຽງ ແຕ່ເປັນສຽງທີ່ຢູ່ໃນລັກສນະ ປະເພນີການບາກເວົ້າຮອງລາວ. ການທີ່ເວົ້າເຄົ້າມາຄວບເຄົ້າ ແມ່ນເພື່ອສ້າງຄຳສັບ ຫຼື ແຕ່ງຄຳສັບ ຂຶ້ນໃໝ່ ຈະເວົ້າໄດ້ອີກຢ່າງນຶ່ງວ່າການແຕ່ງຕັ້ງຄຳປະສົມຂຶ້ນໃໝ່. ຕາມຫຼັກໄວຍະກອນຮາຂັບມິດ ຮອງກະຂວງສຶກສາທິການແຫ່ງຣັດບານຮາຂອນາຈັກລາວ ເພິ່ນໄດ້ຕັ້ງວິທີການແຕ່ງຄຳປະສົມຂຶ້ນ ເປັນຢ່າງດີ ຂຶ້ນມີຄຳສົມທິເປັນພື້ນຖານການປະກອບຄຳປະສົມແລະວິທີ (ດັດແບງ)ແຜງອັກສອນ ອີກດ້ວຍ ເພື່ອໃຫ້ເຮົາກັບລັກສນະການບາກເວົ້າຮອງລາວ ຄື ການສະດວກໃນການອ່ານ ຕົວຢ່າງ :

- ເດີນ ກາຍເປັນ ດຳເນີນ, ສິງກຣາມ ກາຍເປັນ ສັງຮາມ ດ້ວຍການປຸງນ «ກຣ» ມາເປັນ «ຮ»
- ທັມມະຂາຕິ(ທັມມະ+ຂາຕິ(ເກີດ) ກາຍເປັນ ທັມມະຂາຕ (ທັມຂາຕ ກໍ່ຂຽນ)
- ທັມມະດາ ກາຍເປັນ ທັມດາ (ທັມມະ+ດາ[-ique])
- ັ ກາຍເປັນ ັ ດັ່ງ ສັນທິ[Sandhi] ປຸງນເປັນ ສິນທິ(ຄຳສົມທິ)
- ກໍຣະນີພິເສດ: ຫຼຸກວາງ ມາຈາກ ຄຳມູນ(ຫຼຸ) ສົມກັບ ຄຳມູນ(ກວາງ)
- Civilisation[ສີວິໄລເຂເຂີນ] ເປັນ ສີວິໄລ ຂຶ້ນສົມມຸດເປັນ «ເຄົ້າອັກສອນ» ຄວບ ເຄົ້າສຽງ
- ອະຣິຍະສັດ ມາຈາກ ເຄົ້າ(ອະຣິຍະ[aryas, aryen]) ຄວບ ເຄົ້າ(ສັດ) ແຕ່ສັດໂຕນີ້ຈະເປັນສັດ ໂຕໂດແທ້:

- ສັດເຄັງຣະສາມ
- ສັຕ໌(ສະຕ໌/ສຕ[sata] ຫຼື ສະຕັງ[satam](໑00) ດັ່ງ ສັຕວັດ
- ສັຕຕະ[satta](໑) ດັ່ງ ສີສັຕຕະນາກ(ນາກເຈັດໂຕ)
- ສັດຈະ(ສັຈຈ) ແມ່ນສັດ ອະຣິຍະສັຈຈະ ທີ່ເວົ້າ ເຄົ້າ(ອະຣິຍະ)+ເຄົ້າ(ສັຈຈະ)

- ເສນາທິການ ຈາກ ເຄົ້າ(ເສນາ(ກອງທັບ))+ເຄົ້າ(ອະທິການ) ຂຶ້ນມາຈາກ ອະທິ+ກາຣ
- ວັຍຍາ[veyyā] + ກຣນັງ[kaṇam] + ະ[a] = ວັຍຍາກຣໂນ[veyyākaraṇo] ຂຶ້ນຄຳ ກຣໂນ ເອງ ມາຈາກ ເຄົ້າ(ກຣ, ກະຣ, ກາຣ)[kar], ອ່ານວ່າ ເວີຍຍາກະຣໂນ, ທລຸ.

ການສະກົດຕາມເຄົ້າຈະມີທັງບົດ ເຄົ້າອັກສອນ ເຄົ້າສຽງ ເຄົ້າຈຳເພາະຄຳ ເຄົ້າຄວບເຄົ້າ ໂດຍສະ ເພາະແລ້ວອີ່ສູດທ້າຍນີ້ຄື ເຄົ້າຄວບເຄົ້າ ອາດຈະເປັນວິທີເໝາະສົມ ສຳລັບການປະສົມຄຳໃໝ່ຂຶ້ນ ໂດຍທີ່ວ່າ ຍັງບໍ່ທັນໄດ້ກຳນົດເອົາການປະຕິຮູບອັກສອນລາວ ເພື່ອວັທນາການ.

ອາຈານ ພຣະ ມະຫາ ບາລ ອານັນໂທ, ພາຍໃຕ້ກະຊວງທັມມະການ, ໄດ້ຂຽນຕົວອັກສອນເປັນ ຮູບໜັງສືລາວສມັຍ ທີ່ມີຈຳນວນດຽວກັນກັບໜັງສືທັມ ແລະທຽບກັນໄດ້ໝົດທຸກຕົວ (ຄ. ຂົງຈຳ).

ຂຽນຕາມເຄົ້າ ຂຽນຕາມສຽງ ຂຽນຕາມໃຈ ຂຽນຕາມໄຂ

ສະກົດຕາມໄຂ

ຕາມຂໍ້ມູນທີ່ໄດ້ກ່າວມາເຊິ່ງເທິງນີ້ ແມ່ນອນວ່າຍັງມີຫຼາຍຢ່າງທີ່ເຮົາພະເຈົ້າບໍ່ໄດ້ກ່າວເຖິງເພາະມີເວລາແຕ່ງເມື່ອຄວາມໝັ້ນຄົງສິນທັງພຽງແຕ່ສິ່ງເທົ່ານັ້ນ ຮວມທັງເວລາທີ່ໄຂ້ ຄົນຫາແລະພິສູດຂໍ້ມູນຕ່າງໆ ແລະເວລາການຢູ່ກິນ. ໝັ້ນຄົງ ເປັນພຽງໜຶ່ງສິ່ງອ້າງອິດສະລິດສ່ວນຕົວຕ່າງຫາກ ແຕ່ວ່າອັກສອນສາດແລະພາສາສາດ ບໍ່ແມ່ນວິຊາການຊ່ວຍເຫຼືອຂອງເຮົາພະເຈົ້າ ພຽງແຕ່ວ່າ ເຮົາພະເຈົ້າ ສົນໃຈໃນວັດທະນະທັມລາວເປັນພິເສດເທົ່ານັ້ນເອງ ຈິ່ງມາອອກຄວາມຄິດເຫັນໃນມື້ນີ້ ແຕ່ຍັງບໍ່ທັນໄດ້ກ່າວເຖິງຫຼັກໄວຍະກອນ ໂດຍສະເພາະຂອງຮັດບານຮາຊອນາຈັກລາວ.

ເຖິງຢ່າງໃດກໍດີ ການທີ່ຈະຂຽນຕາມໄຂນັ້ນ ຕ້ອງໃຫ້ຮູ້ວ່າ ການຮີດຮຽນທຸກປະການແລະທຸກແຫ່ງຫົນ ບະເທດທີ່ມີຫຼັກມີເປົ້າໝາຍ ຕ້ອງເລີ້ມຈາກການວາງຫຼັກໄວຍະກອນໄປກ່ອນການເມືອງ ແລະກ່ອນອຳນາດອື່ນໆ. ການທີ່ຮາດຫຼັກແລະການທີ່ບໍ່ມີຫຼັກ ອັນແຈ່ມແຈ້ງ ທາງດ້ານໄວຍະກອນ ເຮັດໃຫ້ເຮົາຄິດສເມີວ່າຈະຂຽນຕາມໄຂດີ.

ຕາມຂໍ້ມູນທີ່ໄດ້ອ້າງອິດສະລິດເທິງນີ້ ຄົນລາວເຮົາຄວນຂຽນຕາມຫຼັກໄວຍະກອນອັນຄັກແນ່ ອັນມີຄະນະນັກຄົ້ນຄວ້າໄດ້ຮຽບຮຽງໄວ້ເປັນຢ່າງດີ ເປັນຫຼັກເປັນຕາມ ເປັນບັນເປັນບົດ ເປັນວັກເປັນຕອນ ຕ້າບໍ່ດັ່ງນັ້ນເຮົາກໍຕົກຢູ່ໃນກໍລະນີຂຽນຕາມໃຈ ຄືການຮາດຫຼັກອັນແນ່ນອນນັ້ນເອງ.

ຂໍ້ມູນກ່ຽວກັບໄວຍະກອນຂອງຮັດບານ ສ.ປ.ປ.ລ.

ເປັນດ້ວຍເຫດໃດເຮົາຈິ່ງຮາດຫຼັກອັນສຳຄັນດ້ານໄວຍະກອນ? ໄວຍະກອນ ມີຄວາມສຳຄັນອັນໃດແນ່ ຫຼືວ່າຈັກປະການສຳລັບການສ້າງຂາດ ຈິ່ງພາໃຫ້ຄົນໃນປະເທດຮາດຫຼັກ ແລະປະເທດທັງປະເທດຮາດຫຼັກ?

ປະເທດທີ່ຕົກໝູນເຂົ້າໄປຕັ້ງຢູ່ໃນກຸ່ມອຳນາດ ແຫ່ງລັດທິ ຄອມມູນິສ໌ ເລີ້ມຈາກຈັກກະພັດໂຂງດູດໄປຫາທຸກປະເທດ ຍູໂຣບຕາວັນອອກ ບໍ່ມີປະເທດໃດໄດ້ທຳຮາຍຫຼັກໄວຍະກອນ ອັນເປັນໄວຍະກອນຂອງຂາດທີ່ມີມາກ່ອນການໝູນວຽນເຂົ້າໄປສູ່ລັດທິອຳນາດຜະເດັດການ ຄອມມູນິສ໌. ປະເທດລາວຕົກຢູ່ໃນກໍລະນີພິເສດ ເປັນເພາະດ້ວຍເຫດໃດ ແລະ ແມ່ນເປັນຍ້ອນແຜນການອັນໃດແທ້ຈິ່ງ ຈິ່ງມີການລົບລ້າງມ້າງເພ ສິ່ງທີ່ເປັນອ້າວເປັນອີໄວ້ແລ້ວ?

ຄຳຕາມເຫຼົ່ານີ້ ມີຄົນລາວຈຳນວນນ້ອຍ ທີ່ບໍ່ໄດ້ຕາມກັນໃນວົງສັງຄົມລາວເມືອງນອກ. ຕ້າເປັນ

ຂຽນຕາມເຄົ້າ ຂຽນຕາມສຽງ ຂຽນຕາມໃຈ ຂຽນຕາມໄຂ

ຍ້ອນວ່າ ຍາກໃຫ້ຄົນລາວຮຽນໄດ້ງ່າຍກວ່າເກົ່າ ມັນເປັນຂໍ້ມູນທີ່ຂອກຫາຄໍາຕອບ ອັນບໍ່ກົງກັບຈຸດເປົ້າໝາຍຂອງພັກການເມືອງແນວລາວຮັກຂາດ ອັນມີ ເຈົ້າ ສຸພານຸວົງ ເປັນປະທານ ແລະ ພັກດັ່ງກ່າວນີ້ຖືກຍຸບຫຼັງຈາກການຍົດອໍານາດໄດ້ຮຽບຮ້ອຍໃນ ຄ.ສ. ໑໙໗໖ (ທີ ໒ ທັນວາ ໑໙໗໕ ຣັດບານຣາຂອາຈັກລາວ ພ້ອມດ້ວຍຣັດບານປະສົມຂົ່ວຄາວແຫ່ງຂາດຍັງກໍາອໍານາດຢູ່) ໂດຍແມ່ນພັກ ປະຕິວັດປະຊາຊົນລາວ ຈຶ່ງແທນໃນເມື່ອຍົດອໍານາດໄດ້ຮຽບຮ້ອຍແລ້ວ ອັນມີ ທ່ານ ໂກສອນ ພົມວິຫານ ເປັນປະທານ.

ເຖິງວ່າທາງປະເທດລາວ ໄດ້ເຮັດບຶ້ມໄວຍະກອນຊື່ນມາໃໝ່ ໃນເມື່ອບໍ່ນານມານີ້ ແຕ່ບຶ້ມດັ່ງກ່າວ ບໍ່ໄດ້ຖືກເຜີຍແຜ່ອອກເປັນຈໍານວນຫຼວງຫຼາຍຢ່າງເປັນທາງການໃນປະເທດລາວ ເພາະວ່າຄົນລາວຜູ້ສົນໃຈ ບໍ່ສາມາດຊື້ບຶ້ມໄດ້ ດ້ວຍເຫດນີ້ ຮ້າພະເຈົ້າຈຶ່ງບໍ່ໄດ້ອ່ານ ບຶ້ມໄວຍະກອນດັ່ງກ່າວ.

ການຂຽນຕາມສຽງທີ່ໃຊ້ກັນໃນລາວທຸກມື້ນີ້ເປັນຄໍາອາດຄໍາຄຽງທີ່ຣັດບານ ສ.ປ.ປ.ລາວ ບົ່ງບອກມານັ້ນ ແມ່ນການຂຽນຕາມສຽງຢ່າງຄຽງບັສຈາກການເອົາໄວຍະກອນຫຼັກໂຕຫຼັກມື່ນມາເປັນຫຼັກໃນການສຶກສາຢູ່ໃນລາວ ມາໃຊ້ໃນການອະທິບາຍເພື່ອໃຫ້ຄວາມເຂົ້າໃຈຂັດແຈ້ງຊື່ນຕົ້ມ.

ຂໍ້ມູນກ່ຽວກັບໄວຍະກອນຂອງຣາຊບັນດິດ

ໃນປີ ຄ.ສ. ໑໙໕໖ ມີລູກສິດ ໑໙໕ ຄົນຢູ່ມັທຍົມແລະ ໑໕໗໑໒ ຄົນຮຽນຢູ່ຊັ້ນປະຕົມ. ໃນ ຄ.ສ. ໑໙໗໒ ມີນັກຮຽນຊັ້ນປະຕົມ ປະມານ ໒໒໐.໐໐໐ ຄົນແລະຄູ ໖.໓໐໐ ຄົນ. ການຈັດຕັ້ງກົມສຶກສາເຮົາຢູ່ໃນກະຊວງສຶກສາໄດ້ເລີ່ມຕັ້ງແຕ່ ຄ.ສ. ໑໙໕໖ ສອງປີຫຼັງຈາກໄດ້ຮັບເອກະລາດຈາກຝຣັ່ງເມື່ອ ຄ.ສ. ໑໙໕໔ ຈຶ່ງໄດ້ມີ ກະຊວງສຶກສາທິການຢ່າງເປັນທາງການຊື່ນໂດຍເອກະລາດໃນການພັທນາການສຶກສາຢູ່ໃນລາວ ໂດຍແມ່ນຄົນລາວເປັນຜູ້ຮັບຜິດຊອບ ເພາະວ່າ ໃນສະໄໝກ່ອນນີ້ ການສຶກສາຕ່າງໆໃນລາວ ແມ່ນອໍານາດຫົວເມືອງຊື່ນຝຣັ່ງເປັນຜູ້ຊີ້ອາດ ດັ່ງນັ້ນ ຈຶ່ງໄດ້ຮູ້ວ່າມີໂຮງຮຽນທົ່ວພຣະຣາຊອານາຈັກລາວຮອດ ໒.໒໑໒ ໂຮງຮຽນຕາມສະຕິຕິຂອງກະຊວງສຶກສາປີ ໑໙໗໒.^(໑)

ຄວາມເປັນມາຂອງ ໄວຍະກອນ ມີການກ່ຽວຂ້ອງໃນການຈັດຕັ້ງກົມກອງຕ່າງໆຊື່ນເປັນຮອດຊື່ນກະຊວງ ໂດຍສະເພາະແລ້ວແມ່ນກົມວັນນະຄະດີ ຊຶ່ງກົມດັ່ງກ່າວນີ້ ເປັນບໍ່ເກີດການສຶກສາເຍົາວະຊົນ ໃນຄວາມເປັນລາວ ໃນຄວາມເປັນປະເທດ ໃນຄວາມເປັນຂາດ ແລະ ຍັງເປັນ ບໍ່ເກີດແຫ່ງ ຫຼັກໄວຍະກອນລາວອີກດ້ວຍ ອັນເໝາະສົມກັບຄວາມເປັນມາ ຂອງວັນນະກັມລາວ ແລະຍັງເຮົາກັບລັກສະນະຄວາມເປັນມາຂອງລາວ ນັບຕັ້ງແຕ່ວັນກໍາເນີດຂອງຂາດລາວທີ່ມີມາ. ເຖິງແມ່ນວ່າ

ຂຽນຕາມເຄົ້າ ຂຽນຕາມສຽງ ຂຽນຕາມໃຈ ຂຽນຕາມໃຜ

ຫຼັກດັ່ງກ່າວ ຈະມີຄວາມອາດຕົກບົກຜ່ອນຢູ່ກໍຕາມ ແຕ່ວ່າ ນັກບັນຍາຊົນລາວ ນັກບາດ ນັກຮຽນຮູ້ ແລະຜູ້ກໍາອໍານາດ ໃນກະຊວງກົມກອງທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ ຄວນດໍາເນີນຜົນງານອັນນີ້ຕໍ່ໄປ ດ້ວຍການແກ້ໄຂຂໍ້ອາດຕົກຕ່າງໆເພື່ອບັບບຸງໃຫ້ດີຂຶ້ນກວ່າເກົ່າ ແທນທີ່ຈະທໍາຮາຍມັນຕົ້ມ ເພື່ອແຕ່ງແນວໃໝ່ຂຶ້ນມາແທນ ໝາຍຄວາມວ່າ ທໍາຮາຍຄວາມເປັນມາຮອງຕົນເອງ ຄື ທໍາຮາຍພໍ່ທໍາຮາຍແມ່ຕົນເອງ ແລະທໍາຮາຍ ຄົນໃນຄອບຄົວຂອງຕົນເອງ ອັນເປັນຜົນສະທ້ອນໃຫ້ແກ່ລູກຂອງເຮົາເອງ. ສິ່ງທີ່ກ່າວມານີ້ ເປັນພຽງຄວາມຄິດສ່ວນຕົວ ອັນບໍ່ມີສ່ວນກ່ຽວຂ້ອງທາງຫຼັກວິທຍາການ.

ການວິເຄາະຫຼັກໄວຍະກອນຂອງສະພາຣາຊບັນດິດ ຈະເນັ້ນໜັກໃສ່ຂໍ້ມູນການຕີຄວາມໝາຍກ່ຽວກັບ ການຂຽນຕາມເຄົ້າ ແລະການຂຽນຕາມສຽງຫຼາຍກວ່າແຕ່ອື່ນໆ ເພາະວ່າຂໍ້ມູນສໍາຄັນໆ ບາງອັນກໍໄດ້ກ່າວຜ່ານມາແລ້ວ.

ແຕ່ລັບຂອງຫຼັກການນີ້ຄືການຕັດຜ່ອນຕົວໜັງສືລາວສັມຍ ໃຫ້ມີຈໍານວນນ້ອຍລົງ ທີ່ບໍ່ກົງກັບຈໍານວນອັກສອນທັມ ອັນເປັນຜົນສະທ້ອນໃຫ້ແກ່ນັກແຕ່ງນັກຂຽນດັ່ງ ນັກໂຫຣະສາດ ນັກຕໍາຮາ ແລະ ນັກເທດນັກທັມ ເຫຼົ່ານີ້ ທີ່ໃຊ້ອັກສອນທັມກໍານົດການເທສນາ ແລະການຄໍານວນ ຕ່າງໆ ມາແຕ່ດັ້ງເດີມ. ໃນເມື່ອ ເຍົາວະຊົນອາດການສຶກສາທາງດ້ານອັກສອນ"ລາວທັມ" ຂຶ້ນມີບາລີເປັນຫຼັກ ເພາະວ່າ ໄດ້ຮຽນແຕ່ອັກສອນລາວສັມຍຢ່າງດຽວ ຈິ່ງບໍ່ສາມາດສືບຕໍ່ການປະເພນີເຫຼົ່ານີ້ ແລະພາໃຫ້ມີການຕ່ວງດົງທາງດ້ານການພັບທນາວັນນະກັມ ແລະການຕ່ວງດົງການໃຊ້ບັນຍາມັນສມອນ.

ແຕ່ລັບອັນທີສອງນີ້ຄື ການທີ່ໃຊ້ຕົວອັກສອນລາວສັມຍໄດ້ສອງຢ່າງ ດັ່ງອັກສອນຜະສົມ :

- ອ໌ຫນ໌ ອັບ ອ໌ໝ໌
- ອ໌ຫມ໌ ອັບ ອ໌ໝ໌
- ອ໌ຫລ໌ ອັບ ອ໌ຫຼ໌
- ອ໌ຫຣ໌ ອັບ ອ໌ຫຼ໌
- ອ໌ຫຽ໌ ອັບ ອ໌ຫຍ໌

ເດິງແມ່ນວ່າເຮົາຢາກຮັກສາສາມູນຂອງອັກສອນເຫຼົ່ານີ້ໄວ້ກໍຈິ່ງ ແຕ່ຢາລົມວ່າຕົວອັກສອນ ອ໌ຫນ໌, ອ໌ຫມ໌, ອ໌ຫຼ໌ ແລະ ອ໌ຫຽ໌ ເປັນພຍັນຂນະເໝືອນດັ່ງດຽວກັນກັບພຍັນຂນະຈໍານວນ ໒໑ ຕົວທີ່ມີຢູ່ແລ້ວ ເພາະວ່າພຍັນຂນະເຫຼົ່ານີ້ ເປັນພຍັນຂນະປຸ່ງແລະພຍັນຂນະ ໒໑ ໂຕກໍເປັນພຍັນຂນະປຸ່ງເໝືອນກັນ ອັນໝາຍຄວາມວ່າມີພຍັນຂນະລາວທັງໝົດ ໒໑+໔=໒໕ ໂຕ ຂຶ້ນສີ່ໂຕນັ້ນນໍາມາໃຊ້

ຂຽນຕາມເຄົ້າ ຂຽນຕາມສຽງ ຂຽນຕາມໃຈ ຂຽນຕາມໄຂ

ໃນການເສີມການເອົາເທົ່ານັ້ນ ແລະບໍ່ມີໜ້າທີ່ອື່ນອີກ ນອກຈາກ ອົງ ສາມາດກາຍເປັນ ອົງ ດັ່ງ ຫຼຍ(ຫຍຸຍ) ຫຼກ ຫຼງ ຫຼດ ຫຼນ ຫຼບ ຫຼມ ຫຼວ ຄຳວ່າຄຳເຫຼົ່ານີ້ ມີຄວາມໝາຍໃນພາສາລາວ.

ໃນເມື່ອເປັນດັ່ງນີ້ແລ້ວ ບັນຫາທີ່ສາມ ອັນເປັນຜົນສະທ້ອນຂອງອັກສອນ ຈຶ່ງຜາກົດຮືນຕາມທີ່ ເຮົາພົບພໍ້ເປັນປະຈຳໃນເມື່ອເວລາທີ່ເຮົາກຳລັງຂອກຫາຄຳສັບຕ່າງໆໃນວັຈນານຸກົມລາວຢູ່ນັ້ນ ເຮົາ ອາດຈະຂອກຫາ ບໍ່ເຫັນຄຳສັບທີ່ສະກົດດ້ວຍຕົວອັກສອນດັ່ງກ່າວນີ້ແຕ່ປະການໃດ. ສະນັ້ນ ການ ຮັກສາສາມອັກສອນດັ່ງກ່າວ ເລີຍກາຍເປັນ ອັບໂຍດ.

ບັນຫາທີ່ເກີດຮືນກັບການກຳເນີດຂອງ ເທັກໂນໂລຈີໃໝ່ ແລະກັບ ຄອມພິວເຕີ ວິທຍາ ຍ້ອນ ວ່າ ຕົວອັກສອນທຸກຕົວມີກົດເລກຈຳເພາະຕົວ ຈຶ່ງເປັນເຫດໃຫ້ ຣະບົບຄອມພິວເຕີ ບໍ່ສາມາດຈັດ ລຳດັບອັກສອນ ແບບອັດໂນມັດໄດ້ ບັດສາມາດການໃຊ້ ອັບປຼິກເຄເຂີນ[Application] ເພີ່ມເຕີມ ແຕ່ ວ່າ ຕ້ອງໃຫ້ ອັບປຼິກເຄເຂີນ[Application] ນີ້ມີໜ້າທີ່ເສີມການຈັດລຳດັບອັກສອນລາວ ຕາມຈຸດປະ ສົງຕໍ່ມອີກຈຶ່ງຈະ ຈັດລຳດັບຄຳສັບ ໄດ້ດັ່ງມັກ. ສົມມຸດວ່າ ເຮົາຍາກຂອກຫາຄຳ “ບາກໃຫຼ່” ຕ້າວ່າ ອັບປຼິກເຄເຂີນ[Application] ເອີ້ນໃຊ້ພຽງແຕ່ ຣະບົບຄອມພິວເຕີ[Systeme d'exploitation, Operating System] ຢ່າງດຽວເທົ່ານັ້ນ ຜົນການຂອກຫາຄຳດັ່ງກ່າວຈະມີພຽງແຕ່ຄຳບາກໃຫຼ່ ຄຳດຽວ ແຕ່ວ່າຄຳທີ່ສະກົດດ້ວຍອັກສອນ ອື່ນໆ ດັ່ງ ບາກໃຫຍ່ ແລະປໂຍກທີ່ບັນຈຸຄຳທີ່ສະກົດດ້ວຍຕົວ ອື່ນໆ “ບາກໃຫຍ່” ຈະບໍ່ຜາກົດອອກມາໃນໜ້າຈໍຂອງທ່ານໄດ້. ສະນັ້ນ ການຮັກສາ ພຍັນຂນະ ຜະສົມນີ້ໄວ້ ມີຄວາມຈຳເປັນຫຼືຄວາມສຳຄັນແນວໃດ ໃຫ້ທ່ານເລືອກໃຊ້ການຄິດ ຕາມເໝາະສົມ.

ແນ່ນອນສຸດທ້າຍນີ້ ແມ່ນການໃຊ້ອັກສອນ ອື່ນໆ ສະກົດ ໃນກໍຣະນີທີ່ມີການໃຊ້ ອື່ນໆ ແທນ ອອຍ ຢ່າງດຽວດັ່ງ ໃຫຼ່ ນານຸ້ງອຸ້ງໜູ ເປັນຕົ້ນ ຍ້ອນວ່າຕົວ ອື່ນໆ ມີໜ້າທີ່ເປັນທັງ ສຣະ ພຍັນຂນະ ແລະ (ແມ່) ອອຍ ຕໍ່ມອີກດ້ວຍ. ຕ້າຫາກວ່າເຮົາໃຊ້ ອື່ນໆ ໃນໜ້າທີ່ເປັນ ອຸກ ອຸງ ອຸດ ອຸນ ອຸບ ອຸມ ອຸວ ກໍຄົງບໍ່ມີບັນຫາ.

ການສະກົດຕາມສຽງແລະການສະກົດຕາມເຄົ້າ

ການສະກົດຕາມສຽງ ຄືການເອົາສຣະລາວທີ່ສະກົດຄຳມູນ ຊຶ່ງເປັນຄຳລາວແທ້ໆ ດັ່ງ ໄ ແທນ ັຍ ແລະວິທີການຕັດຕົວໜັງສືອອກບາງຕົວຈາກຄຳເຄົ້າ ເພື່ອໃຫ້ມີການສະກົດຳຍື່ນແລະເພື່ອ ໃຫ້ມີການຮຽນແລະການສະກົດແບບດຽວກັນໝົດທົ່ວທັງປະເທດໂດຍສິ້ນເຊີງດັ່ງ ວັນນະ ເປັນ ວັນ(ະ) ທັມມະ ເປັນ ທັມ(ະ) ເຂັ້ມ ທັມຄາ(ທັມມະຄາ), ທັມມະຂາຕີ(ທັມມະຂາດ, ທັມຂາດ)

ຂຽນຕາມເຄົ້າ ຂຽນຕາມສຽງ ຂຽນຕາມໃຈ ຂຽນຕາມໃຜ

ອາຈະຣິຍະ ເປັນ ອາຈານ, ວຽງຈັນທນ ເປັນ ວຽງຈັນ. ພ້ອມດຽວກັນນັ້ນ ເພິ່ນຍັງໄດ້ສວມວິທິອ່ານ ເພີ່ມເຕີມ ດັ່ງ ເອກສານ ອ່ານວ່າ ເອກກະສານ, ເອກຣາດ ອ່ານວ່າ ເອກກະຣາດ ແທນທີ່ຈະອ່ານວ່າ ເອ-ກະ-ຣາດ, ເວຍຍະກອນ ເປັນ ໄວຍະກອນ ແທນທີ່ຈະຂຽນ ວັຍຍະກອນ ຫຼື ວັຍກອນ.

ບະການສອງນີ້ ແມ່ນການຂຽນສອງຢ່າງໄດ້ ອັນເປັນການທີ່ບໍ່ຕົກຢູ່ໃນກໍຣະນິບົກຕິ ຄື ອາພັຍ ຫຼື ອາໄພ, ສມັຍ ຫຼື ສໄມ, ອາສັຍ ຫຼື ອາໄສ, ໃຫຍ່ ຫຼື ໃຫຼ່ງ ເປັນຕົ້ນ ດັ່ງທີ່ໄດ້ກ່າວມາແລ້ວ ກ່ຽວກັບ ກໍຣະນິ ພຍັນຂນະປຸ່ງ ແລະ ພຍັນຂນະປະສົມ (ຜະສົມ ກໍ່ວ່າ).

ສິ່ງທີ່ຄວນສວມໄວ້ຄືການຮັກສາອັກສອນເຄົ້າ ໃນເມື່ອຄໍາເຄົ້າມີອັກສອນເຄົ້າຂໍ້ນິດດຽວຂ້ອນກັນ ດັ່ງ ສັຈຈະ ວັຄຄະ ມັຄຄະ ທັມມະ ວັນນະ ວັຍຍະ ທລຯ ແລະຄວນຮັກສາອັກສອນເຄົ້າ ຮອງຄໍາເຄົ້າ ທີ່ອ່ານອອກສຽງດຽວກັນກັບຄໍາລາວ ດັ່ງ :

- ມັກ ກັບ ມັຄຄະ
- ອັນ ກັບ ອັນທະ
- ທໍາ ກັບ ທັມ(ທັມມະ) ເໝືອນ ກະທໍາ, ຍຸຕິທັມ
- ກໍາ ກັບ ກັມ(ກັມມະ) ເໝືອນ ຢູ່ກັມ, ອອກກັມ, ເຮົາສານສາມກໍາ, ກໍາມີ, ທລຯ

ນອກຈາກນີ້ ໄວຍະກອນຮອງສະພາຣາຂບັນດິດ ມີພື້ນຖານອັນແໜ້ນໜຳຢ່າງທີ່ເຮົາຍັງບໍ່ທັນ ເຄີຍເຫັນມາກ່ອນໃນບວັດການຮອງໄວຍະກອນລາວ. ເຮົາຄວນເອົາໄວຍະກອນຫຼັກນີ້ມາສືບຕໍ່ດ້ວຍ ການແກ້ໄຂບາງສິ່ງບາງຢ່າງ ແລະສືບຕໍ່ໃນການໃຊ້ຂຽນປະຈຳວັນ ຍ້ອນວ່າເຮົາບໍ່ມີຫຼັກອັນແມ່ນອນ ເພື່ອໃຫ້ລູກເຮົາແລະຜູ້ຢາກຮຽນພາສາລາວ ສາມາດຈັບເອົາອັນໃດອັນນຶ່ງມາເປັນຫຼັກ ແທນທີ່ເຮົາ ຈະຕາມເຮົາວ່າ ຂຽນຕາມໃຜດີ ຍ້ອນວ່າມີຫຼາຍຫຼັກໂພດສໍາລັບຄົນລາວທ້າລ້ານຄົນ.

ພຣະຣາຊໂອນການແລະດໍາຣັດຕ່າງໆ

ຂ້າພະເຈົ້າກ່າຍຕາມເຄົ້າອັກສອນແລະເຄົ້າເອກສານພຽງຫຍໍ້ກ່ຽວກັບກົດຮະບຽບຕ່າງໆ ວ່າດ້ວຍ ການແຕ່ງຕັ້ງຫຼັກສູດການຮຽນ ທາງທັມແລະທາງໂລກ ສມັຍ ຣັຕບານ ຣາຊອານາຈັກລາວ :

ອີງຕາມກົດກະຂວງທັມມາຣ ວ່າດ້ວຍການແຕ່ງຕັ້ງແລະວາງຫຼັກສູດຣັກຣາຣຽນ ຮອງ ໂຮງຮຽນ ພູະປຣິຍັຕຕິທັມມ໌ ແຫ່ງ ພູະຣາຊອານາຈັກຣັລາວ ສບັບເລຂທີ່ ໓໑/ຈ ລິງວັນທີ່ ໕ ອຸຕ ໑໙໕໐, ພົມທີ່ ວຽງຈັນ ວັນທີ່ ໑ ສິງຫາຄົມ ພ.ສ. ໒໔໙໕ ກົງກັບ ຄ.ສ. ໑໙໕໒, ທັງໝົດມີ ໓໑ ມາຕຸຖາ.

ຂຽນຕາມເຄົ້າ ຂຽນຕາມສຽງ ຂຽນຕາມໃຈ ຂຽນຕາມໄຂ

ອີງຕາມພຣະຮາຊໂອງການ ເລຊທີ່ ໒໕໗, ວ່າດ້ວຍການອອກກົດຮະບຽບກ່ຽວກັບການຮຽນການສຶກສາໂດຍທົ່ວໄປແລະການຈັດຕັ້ງໂຮງຮຽນ ໃນທົ່ວພຣະຮາຊອານາຈັກລາວ ພາຍໃຕ້ການຮັບຜິດຂອບຮອງກະຂວາງສຶກສາທິການ (ທີ່ພຣະຮາຊວັງຫຼວງພຣະບາງ, ທີ່ ໓໐ ກໍຣະກະດາ ໑໙໖໒, ຂົງພຣະບະຣະມາພິໄທ ສີສວ່າງວັທນາ), ອັນມີ ໖໐ ມາດຕາ.

ອີງຕາມກອງປະຊຸມຜູ້ກວດກາການປະຕິມສຶກສາ ຄັ້ງທີ ໑໓, ກະຂວາງສຶກສາທິການແຫ່ງຂາດກ່ຽວກັບ ຮີບັງຄັບສະມາຄົມເພື່ອນຄູ, ສບັບແກ້ໄຂ, ລົງວັນທີ ໒໑ ຂໍ້ວິເຍ ໑໙໗໑, ຕົກຮັບຮອງແລະ ອະນຸຍາດຈາກກະຂວາງມະຫາໄທ ຕາມໜັງສືເລກທີ ໑໐໖/ກກມ. ໕ ລົງວັນທີ ໑໑ ກຸມພາ (໒) ໑໙໖໖ ແລະໃບຮັບແຈ້ງເລກທີ ໕໓ ລົງວັນທີ ໙ ກຸມພາ (໒) ໑໙໖໖, ສບັບດັດແປງຈາກກອງປະຊຸມໃຫຍ່ ຮອງບັນດາ ທ່ານຜູ້ກວດກາການປະຕິມສຶກສາ ປະຈຳແຂວງ ແລະ ເຂດ, ທີ່ ຈຳປາສັກ ຄັ້ງທີ ໑໓ ວັນທີ ໓໑-໗-໖໒, ຕ. ທ່ານປະທານສູນກາງສະມາຄົມເພື່ອນຄູ, ລອງປະທານຜູ້ທີ່ນຶ່ງ, ຄຳເພີາ ພອນແກ້ວ, ອັນມີ ໓໓ ມາດຕາ.

ສລຸບແລ້ວ ຮີວິເຄາະຄວາມໝາຍຕ່າງໆ ວ່າດ້ວຍການສະກົດຕາມເຄົ້າແລະຕາມສຽງ ເປັນພຽງການແປຄວາມໝາຍທີ່ບໍ່ກົງກັບ ກົດດຳຮັດຕ່າງໆ ຍ້ອນບໍ່ມີໃຜໄດ້ອ່ານດຳຮັດແລະພຣະຮາຊໂອງການທຸກໆດວງທຸກໆສະບັບ. ອີກປະການນຶ່ງ ດຳຮັດແລະພຣະຮາຊໂອງການຕ່າງໆ ສູນຫາຍໄປໝົດແລ້ວກ່ຽວກັບກົດຮະບຽບການສະກົດ. ຕ້າກົດເຫຼົ່ານັ້ນຍັງເຫຼືອຢູ່ ກໍເປັນພຽງສ່ວນນຶ່ງໃນຈຳນວນອັນຫຼວງຫຼາຍ. ດ້ວຍເຫດນີ້ ພວກເຮົາຈຶ່ງພາກັນແປຄວາມໝາຍການສະກົດຕາມໃຈມັກເພາະຮາດຫຼັກຮາດຊ້ຳມູນ. ຕ້າເຮົາເອົາໄວຍະກອນຮາຊບັນດິດ ແລະເອົາວັນຄະດີສາມແຕ່ລະສະບັບມາວິເຄາະເບິ່ງດີໆ ເຮົາຈະແປຄວາມໝາຍການສະກົດໄດ້ວ່າ ພາກສ່ວນໃດເພີ່ນວາງແຜນສະກົດຕາມສຽງ ແລະພາກສ່ວນໃດເພື່ອການສະກົດຕາມເຄົ້າ.

ຮີມູນກ່ຽວກັບໄວຍະກອນໄທຍ໌ແລະບາລີ

ການເຮົາໃຈໄວຍະກອນໄທຍ໌ແລະໄວຍະກອນບາລີ ຈະເປັນຜົນດີແກ່ການດັດແປງ ໄວຍະກອນລາວທຸກໆທຸກໆສັຍ ເພື່ອໃຫ້ໄວຍະກອນລາວເຮົາ ເຮົາສູ່ຮີມມາຕຖານ. ຮີພະເຈົ້າບໍ່ໄດ້ອ່ານພາກສ່ວນໄວຍະກອນໄທຍ໌. ການຮຽນຮູ້ແລະເຮົາໃຈໄວຍະກອນບາລີຈະເປັນຜົນດີແກ່ວິທີການດັດແປງຄຳລາວໃຫ້ເໝາະສົມກັບການພ້ອງແລະການແຍກຄຳສັບເພື່ອການຄົ້ນຫາຄຳເຄົ້າໃຫ້ງ່າຍຮີມ ຈຶ່ງຈະມີຄວາມເຮົາໃຈຂັດແຈ້ງດີ.

ຂຽນຕາມເຄົ້າ ຂຽນຕາມສຽງ ຂຽນຕາມໃຈ ຂຽນຕາມໄຂ

ໜັງສືລາວຍຸກເທັກໂນໂລຈີ ໃໝ່

ດັ່ງທີ່ໄດ້ກ່າວມາແລ້ວໃນບົດ ຮຽນກ່ຽວກັບໄວຍະກອນຮາຊບັນດິດ ບັນຫາສີ່ ໜ້າ ໑໓ ວ່າດ້ວຍການຈັດລຳດັບຕົວໜັງສືລາວແບບອັດໂນມັດ. ກ່ອນຈະຈັດລຳດັບໜັງສືລາວທັງໝົດສາມຂນິດ ຫຼືບາງສ່ວນໄດ້ແບບອັດໂນມັດຕາມຫຼັກພາສາເລກຮອດອມພິມເຕີ ອັກສອນລາວ ອັກສອນເພື່ອອັກສອນທັມ ພ້ອມດ້ວຍເຄື່ອງໝາຍຕ່າງໆ ຕ້ອງມີກົດເລກຈຳເພາະທຸກຕົວ ລຽນແຕ່ນ້ອຍໄປຫາໃຫຍ່ຕາມລຳດັບຮອດ ຈຳພວກເລກ ຈຳພວກອັກສອນ ຈຳພວກເຄື່ອງໝາຍ ຈຳພວກສຣະ ຈຳພວກວັນນະຍຸດ ແລະອື່ນໆອີກ. ຕຳຫາກວ່າ ເຮົາຕ້ອງການໃຫ້ອັກສອນສາມຢ່າງນີ້ ເຂົ້າຢູ່ໃນ ແຜງ[table, tableau] ກົດເລກ[codage] (ແຜງກົດເລກ)ອັນດຽວກັນ ເຮົາຕ້ອງວິເຄາະວິທີການຈັດລຳດັບ ຕົວອັກສອນທຸກຕົວແລະທຸກຂນິດ ເສັ້ນກ່ອນ ດັ່ງ ໜັງສືລາວສມັຍ ໜັງສືເພື່ອນ ໜັງສືທັມ ເປັນຕົ້ນກ່ອນການກົດເລກໃສ່ຕົວອັກສອນແຕ່ລະຕົວ.

ເພື່ອຄວາມແຈ້ມແຈ້ງກ່ຽວກັບເລື່ອງນີ້ ຕ້ອງມີການບັນຮະຍາຍຫຼາຍໜ້າຈຶ່ງພໍເຂົ້າໃຈໄດ້. ສະນັ້ນເປັນການຈຳເປັນທີ່ສຸດ ຄົນລາວເຮົາຕ້ອງເລີ້ມຄິດໃຫ້ດີໆ ເພາະວ່າ ສ່ວນຫຼາຍແມ່ນຄົນຕ່າງຂາດ ຜູ້ທີ່ເຂົ້າໃຈບັນຫາລາວໜ້ອຍກວ່າຄົນລາວ ເປັນຜູ້ແຕ່ງເປັນຜູ້ເຮັດຄຳຮ້ອງເລື່ອງ ກົດເລກ[codage] ໄປຫາອົງການຕ່າງໆ ຍ້ອນຮາດຄົນລາວຜູ້ສົນໃຈໃນດ້ານນີ້ ແລະຮາດຄົນລາວຜູ້ຊ່ວງຂານອີກດ້ວຍ.

ໜັງສືລາວສມັຍ

ພຍັນຂນະລາວ ໒໗ ໂຕບໍ່ພໍກັບຄວາມຕ້ອງການໃນຍຸກ ເທັກໂນໂລຈີ ໃໝ່ ເພາະວ່າຄວາມຕ້ອງການທາງດ້ານວິທຍາສາດ ແລະ ດ້ານອື່ນໆ ພາໃຫ້ເຮົາຄິດເຄິ່ງການປະຕິຮູບຕົວອັກສອນລາວໃໝ່ ເພື່ອເພີ່ມເຕີມເສີມສ້າງເຂົ້າກັບສິ່ງທີ່ມີຢູ່ແລ້ວ. ສິ່ງສຳຄັນທີ່ສຸດ ໃນດ້ານ ເທກໂນໂລຈີ ຕ້ອງແມ່ນການກົດເລກ[codage] ໃໝ່ໝົດສຳລັບທຸກຕົວ ແລະ ທຸກໆເຄື່ອງໝາຍ ໂດຍຕີເອົາຫຼັກອັນນຶ່ງວ່າທຸກໆຕົວອັກສອນລາວຕ້ອງເປັນ ອັກສອນປຸງ ແລະມີກົດເລກຈຳເພາະຕົວ ນອກຈາກ ຕົວ ທີ່ສາມາດກາຍເປັນຕົວປະສົມອັນນຶ່ງອັນດຽວກັນໄດ້ ແລະມີ ກົດເລກ ຈຳເພາະຕົວ ທີ່ສາມາດ ຈະໃຊ້ ທ+ລ+ທ. ແຕ່ບາງຄົນເຄີຍໃຊ້ຕົວ ອທ ແທນຕົວ == || == ດັ່ງ ==ທ==. ຕາມທີ່ຈິງແລ້ວ ແມ່ນອັກສອນຕົວນີ້ ອທ ດັ່ງ ==ທ== ທີ່ນັກຮຽນທັມມະມັກໃຊ້ເປັນປະຈຳ.

ນອກຈາກນັ້ນ ຍັງມີແມ່ພິມລາວຫຼາຍຂນິດດັ່ງ Alice ເປັນຕົ້ນ ຂຶ້ນການກົດເລກໃສ່ຕົວອັກສອນໄດ້ຕີເອົາຕາມອັກສອນທີ່ມີຢູ່ໃນແບ້ນຫຼືແຜງແມ່ພິມຮອດພິມດິດລາວ Olivetti ມາກົດເລກໃສ່ໂລດ

ຂຽນຕາມເຄົ້າ ຂຽນຕາມສຽງ ຂຽນຕາມໃຈ ຂຽນຕາມໄຂ

ໂດຍບໍ່ຄຳນຶງເຖິງ ຣະບຽບຮອງພາສາຂາດແຕ່ຢ່າງໃດ. ຈຳພວກຕົວເລກຕົກຂະຂາຍແລະຢາຍບະບົນ ຢູ່ກັບສຣະແລະພຍັນຂນະ ເໝືອນກັບວ່າຄົນຜູ້ແຕ້ມຕົວໜັງສືລາວໃນສມັຍນັ້ນບໍ່ຮູ້ຈັກວ່າອັກສອນ ຕົວໄດເປັນຕົວເລກ ແລະອັກສອນຕົວໄດເປັນຕົວໜັງສື. ພາກສ່ວນທີ່ເປັນເຄື່ອງໝາຍ ເຮົາພໍເຮົ້າ ໃຈໄດ້ ເພາະວ່າ ສມັຍນັ້ນຍັງເປັນສມັຍທີ່ຢູ່ຫ່າງໄກກັບສມັຍ ເທັກໂນໂລຈີຢູ່.

ເຖິງຢ່າງໃດກໍດີ ເຮົາຄວນເອົາອັກສອນບະສົມຕໍ່ໄປນີ້ຄື ອັ ອໍ ອຳ ອັ ອື້ ອື່ ອື້ ອື່ ອື້ ອື່ ປຸ່ນມາ ເປັນອັກສອນປຸ່ງດັ້ງນີ້ ອັ ອໍ ອຳ ອັ ອື້ ອື່ ອື້ ອື່ ອື້ ອື່; ສ່ວນອັກສອນ ອັ ອໍ ອຳ ອັ ອື້ ອື່ ອື້ ອື່ ມີຢູ່ແລ້ວ, ພຽງ ແຕ່ວ່າ ເອົາຫ້າຕົວນີ້ ອັ ອໍ ອຳ ອັ ຕົ້ມເຮົາໃສ່ແຜງອັກສອນຫຼືແປ້ນອັກສອນ ແລະອັກສອນບະ ສົມສົບຕົວນີ້ ອັ ອໍ ອຳ ອັ ອື້ ອື່ ອື້ ອື່ ອື້ ອື່ ອອກຈາກແຜງອັກສອນ ອັນໝາຍຄວາມວ່າອັສົບຕົ້ມ ຫ້າ ໄດ້ກຳໂນຫ້າປ່ອນວ່າງ. ອັນສອງ, ຍ້າຍເລກລາວທຸກຕົວມາໃສ່ໃຫ້ຕົກກັບປ່ອນເລກລາຕິນທຸກ ຕົວ. ອັນສາມ, ຕ້າເຮົາຮັບເອົາເຄື່ອງໝາຍລາຕິນເປັນເຄື່ອງໝາຍລາວແລະວາງເຄື່ອງໝາຍທຸກແບບ ໄວ້ລູກດິດເດັມ ອາດຈະເປັນການດີອັນຕົ້ມ ເພາະວ່າ ຈະຂອກຫາຕົວອັກສອນໄດ້ງ່າຍກວ່າເກົ່າ ແລະ ການຕີລູກດິດຄົງວ່ອງໄວອັນເໝືອນກັນ. ອັນສີ່ນີ້ມີວຽກສຳຄັນຫຼາຍຢ່າງດ້ວຍກັນທີ່ເຮົາຄວນຄິດພິ ຈາຣະນາໃຫ້ດີ ກ່ອນການກະທຳໃດໆ ເພາະວ່າ ການວິເຄາະ ການຈັດລຳດັບ ແລະຄັດລອກອັກສອນ ເພື່ອເອົາມາຕິດໃສ່ລູກດິດແປ້ນອັກສອນເປັນຈຸດສຳຄັນອັນນຶ່ງທີ່ເຮົາຕ້ອງເຮັດໃໝ່ ຈິ່ງຕົວຕໍ່ວ່າ :

- ໑- ອັກສອນ : ເລກ ເຄື່ອງໝາຍ ພຍັນຂນະ ສຣະ (ອັດຕະສອນ/ອັດເຕ(octet), ອັຕຸຖະ[atṭha](ແປດ))
- ໒- ມີອັກສອນຈັກຈຳພວກ (ລາວສມັຍ, ເພື້ອນ, ທັມ, ເລກທັມ ແລະເຄື່ອງໝາຍທັງໝົດ?)
- ໓- ແຕ່ລະຈຳພວກ ຈະຈັດຈຳພວກໄດເປັນຈຳພວກທີ່ນຶ່ງ ແລະ ຈຳພວກຕໍ່ໄປ
- ໔- ມີອັກສອນພິເສດຈັກຕົວ ແລະແຕ່ລະຕົວຈະຈັດເຂົ້າລຳດັບແບບໃດກັນແທ້
- ໕- ຈະວາງ ພຍັນຂນະ, ສຣະແລະວັນນະຍຸດ ແຕ່ລະຕົວໄວ້ຢູ່ລູກດິດໄດແທ້ ຈິ່ງຈະເໝາະສົມກັບ ລັກສນະທີ່ລາວເຄີຍໃຊ້ແລະລັກສນະທີ່ຕົກກັບພື້ນຖານວິຊາການພິມດິດ (dactylographie) ຊຶ່ງ Dactylo ມາຈາກພາສາເກຣກ dactylus, dactylos[ດັກຕິລິສ] ແປວ່າ ນິ້ວມື.
- ໖- ອັກສອນຈັກຕົວທີ່ຈະຈັດເຂົ້າຢູ່ໃນແຜງແມ່ພິມອັນດຽວກັນ
- ໗- ຈະແກ້ໄຂບັນຫາພຍັນຂນະບະສົມໄດ້ແບບໃດເພື່ອໃຫ້ທຽບກັບຕົວປຸ່ງຮອງມັນ
 - ໗໑- ລົບລ້າງພຍັນຂນະປຸ່ງຄືຕົວ ອ໌ ອໍ ອຳ ອັ ອື້ ອື່ ອື້ ອື່
 - ໗໒- ລົບລ້າງພຍັນຂນະບະສົມ ອ໌ ອໍ ອຳ ອັ ອື້ ອື່ ອື້ ອື່ ອື້ ອື່ ອື້ ອື່ ອື້ ອື່
 - ໗໓- ສ້າງພຍັນຂນະປຸ່ງອັນໃໝ່ແທນຕົວບະສົມເຈັດຕົວອ້າງເທິງນີ້

ຂຽນຕາມເຄົ້າ ຂຽນຕາມສຽງ ຂຽນຕາມໃຈ ຂຽນຕາມໃຜ

໗໔- ລົບລ້າງໝົດ ຮັກສາແຕ່ພື້ນຖານຂະໜາດປະສົມເຈັດຕົວນີ້ໄວ້ ທງ ທຸ ທນ ທມ ທຣ ທລ ທວ

໗໕- ຖ້າວ່າມີການປະຕິຮູບຕົວອັກສອນໃໝ່ໝົດ ການໃຊ້ພື້ນຖານຂະໜາດປະສົມຈະມາໃນຮູບໃດ

໗- ວິເຄາະການໃຊ້ອັກສອນປະສົມແລະການຈັດລຳດັບດີແລ້ວ ຈິ່ງຄ່ອຍພິສູດການຂອກຄຳສັບ ວ່າຄອມພິວເຕີຈະຂອກໃຫ້ເຮົາໄດ້ທຸກຄຳຕາມການສະກົດຫຼືບໍ່ ເພາະມັນກ່ຽວຂ້ອງກັນ. ສະ ພາດ ການຈັດລຳດັບແລະການກົດເລກຈຳພວກອັກສອນລາວທຸກໆແບບຢ່າງສິ້ນເຊີງ ເຫັນ ວ່າຈຳເປັນທີ່ສຸດທີ່ຄົນລາວຕ້ອງເຮັດໃຫ້ສຳເຣັດ, ເຫຼືອນັ້ນ ແມ່ນການອອກແບບອັກສອນ.

ໃນເມື່ອພິຈາລະນາກ່ຽວກັບບັນຫາເຫຼົ່ານີ້ດີແລ້ວ ຈິ່ງວາງແຜນການກົດເລກລົງໃສ່ຕົວອັກສອນ ແຕ່ລະຕົວໆໄປ. ຫຼັງຈາກນັ້ນ ຈິ່ງເຮັດຄຳຮ້ອງ (ດ້ວຍຄົນລາວເອງ) ເພື່ອອໍ ແຜງກົດເລກ ຢ່າງເປັນ ທາງການຈາກອົງການ ຍຸນິກົດ[www.Unicode.org] ແລະຈາກບໍລິສັດ ໄມໂກສ໌ອຟຕ໌[Microsoft].

ໜັງສືເພື່ອນ⁽⁰⁰⁾

ໜັງສືເພື່ອນແມ່ນໜັງສືທີ່ຄົນລາວເຄີຍໃຊ້ມາກ່ອນການປ່ຽນແປງ ແລະ ກ່ອນການຮັບເອົາໜັງ ສືລາວສມັຍອັນທີ່ເຮົາໃຊ້ກັນທຸກມື້ນີ້ມາໃຊ້. ຄວາມແຕກຕ່າງມີຢູ່ວ່າ ເພິ່ນໄດ້ຕັດໜັງສືເພື່ອນອອກ ຫຼາຍໆຕົວ, ສ່ວນຕົວອັກສອນລາວສມັຍ ທີ່ເຫຼືອຢູ່ທຸກມື້ນີ້ ເປັນພຽງສ່ວນນຶ່ງຂອງໜັງສືເພື່ອນນັ້ນ ເອງ. ການເລົກໃຊ້ໜັງສືເພື່ອນເປັນທາງການ ອາດຈະເລີ້ມຕັ້ງຕົ້ນມາແຕ່ ຄ.ສ. ໑໙໕໖ ເພາະເປັນ ບົກຳເນີດຂອງ ກະຊວງສຶກສາທິການແຫ່ງຊາດ ຊຶ່ງແມ່ນຄົນລາວແທ້ເປັນຣັດມົນຕຣີກະຊວງ ແລະ ຄົນລາວແທ້ເປັນ ອະທິບໍດີຂອງກົມກອງຕ່າງໆ ເພາະກ່ອນນັ້ນ ແມ່ນຮື້ນກັບອຳນາດຫົວເມືອງຮື້ນ ຝຣັ່ງ ແລະຝຣັ່ງໄດ້ເອົາຄົນວຽດນາມມາເປັນນາຍລາວ.

ຈຳນວນພື້ນຖານຂະໜາດໜັງສືເພື່ອນ ມີເກືອບສ່ຳໆກັນກັບຈຳນວນໜັງສືທັມ ແລະ ພື້ນຖານໂທຍ໌ ດັ່ງຈະຍົກຕົວຢ່າງ ມາໃຫ້ທ່ານເບິ່ງພຽງບາງຕົວເທົ່ານັ້ນ ເພາະວ່າ ຮ້າພະເຈົ້າບໍ່ໄດ້ແຕ້ມເອົາເອງ ໃນ ສິ່ງທີ່ຮ້າພະເຈົ້າຮູ້ແລະເຂົ້າໃຈ. ທ່ານ ບິ່ນປຣະສິງ ພິນທ໌ມາລີ [Pineprasong PHANDHAMALY] ໄດ້ ເກັບກຳເອົາໜັງສືພິງສາວະດານລາວທີ່ຂຽນດ້ວຍອັກສອນເພື່ອມາຮຽບຮຽງແລະພິມໃໝ່. ທ່ານໄດ້ ແຕ້ມແມ່ພິມ PineClassic.TTF ຮື້ນໃໝ່ເພື່ອນຳມາໃຊ້ໃນການລອກກ່າຍແລະສະກົດຕາມອັກສອນ ເຄົ້າຂອງເອກສານເດີມ. ສ່ວນຕົວຢ່າງອື່ນໆ ມາຈາກແມ່ພິມ JG Lao Oldface.TTF ດັ່ງຮ້າງລຸ່ມນີ້.

๐๓๐ ๐๑๐ ๑๖๐ ๑๗๐ ๑๘๐ ๑๙๐ ๒๐๐ ๒๑๐ ๒๒๐ ๒๓๐ ๒๔๐ ๒๕๐ ๒๖๐ ๒๗๐ ๒๘๐ ๒๙๐ ๓๐๐ ๓๑๐ ๓๒๐ ๓๓๐ ๓๔๐ ๓๕๐ ๓๖๐ ๓๗๐ ๓๘๐ ๓๙๐ ๔໐໐ ອັກສອນເຫຼົ່ານີ້ ມາຈາກແມ່ພິມ PineClassic.TTF ແລະພາກສ່ວນທີ່ເຫຼືອຢູ່ນັ້ນແມ່ນອັກສອນລາວສມັຍ. ອັກສອນ

ຂຽນຕາມເຄົ້າ ຂຽນຕາມສຽງ ຂຽນຕາມໃຈ ຂຽນຕາມໄຍ

ແຜນນິກຄະທິດ - ແຜນ[table, tableau]

ນິຄະທິດ[Niggahita]	◌̣	m̄	◌̣ṅ	m̄ ສະກົດແບບນີ້ກໍມີແລະອ່ານວ່າ ອັງ

ແຜນ ພຍັນຂນະ[vyañjana](ວຍັນຂນະ=ວຍັນຂນະ)

	ລາວທັມ	ທັມ	ລາຕິນ	ລາວສໄມ	ລັງກາ	ລາວທັມ	ທັມ	ລາຕິນ	ລາວສໄມ	ລັງກາ
໑	ກ	ຄ	k	ກ	क	ຄ	th	ຖ	ຖ	ठ
໒	ຂ	ຂ	kh	3/ຂ/ຊ	ख	ທ	d	ທ	ທ	ड
໓	ຄ	ຄ	g	ຄ	ग	ລ	dh	ທຸ	ທຸ	ढ
໔	ຮ	ຮ	gh	ຮ	घ	ນ	n	ນ	ນ	ण
໕	ງ	ງ	ṅ	ງ	ङ	ປ	p	ປ	ປ	प
໖	ຈ	ຈ	c	ຈ	च	ຝ	ph	ຝ	ຝ	फ
໗	ຈ	ຈ	ch	ສຸ	च/छ	ບ	b	ພ	ພ	ब
໘	ຊ	ຊ	j	ຊ	ज	ກ	bh	ພຸ	ພຸ	भ
໙	ຊ	ຊ	jh	ຊ	झ	ມ	m	ມ	ມ	म
໑໐	ນ	ນ	ñ	ຍຸ	ञ	ຍີ	y	ຍ	ຍ	य
໑໑	ຝ	ຝ	ṭ	ຖ	ट	ຣ	r	ຣ	ຣ	र
໑໒	ຊ	ຊ	ṭh	ຖ	ठ	ລ	l	ລ	ລ	ल
໑໓	ດ	ຊ	ḍ	ຖ	ड	ວ	v	ວ	ວ	व
໑໔	ຮ	ຮ	ḍh	ຮ(*)	डि	ສ	s	ສ	ສ	स
໑໕	ນ	ຮ	ṇ	ນຸ	ण	ຫ	h	ຫ	ຫ	ह
໑໖	ຕ	ຕ	t	ຕ	त	ເ	!	ລຸ	ລຸ	लृ

(*) ອັງ ແມ່ນ ອັງ ຫົວແຕກ. ໜັງສືທັມທຸກຕົວ, ຕ້ອງຜັນສຽງອະໄສກັບພຍັນຂນະ ຕັ້ງ ອັງ ອ່ານວ່າ ທະ.

ຂຽນຕາມເຄົ້າ ຂຽນຕາມສຽງ ຂຽນຕາມໃຈ ຂຽນຕາມໃຜ

ເຮົາສາມາດເອົາຮູບຕົວໜັງສືທັມແຕ່ລະຕົວຮ້າງເທິງນີ້ ໄປຂຽນທັມມະໄດ້ຢ່າງບໍ່ມີຕົວໃດຕົວນຶ່ງ ໂຄມຫຼືຮີ້ກັນ, ຫ່າງກັນຫຼືໄກ້ກັນໂພດ ແລະກໍໄດ້ສຶກສາຮະຍະຮອງແຕ່ລະແຕວເພີ່ມເຕີມ. ແຕ່ວ່າ ໃຊ້ເພື່ອຂຽນສະເພາະໜັງສືພຣະໂຕບິດົກເທົ່ານັ້ນ ບໍ່ແມ່ນຈະໃຊ້ຂຽນເປັນຄວາມລາວແລະໃຊ້ຕາງ ອັກສອນລາວ ເໝືອນດັ່ງໂທລ້ານນາ ແລະ ໂທລີ້ ແຫ່ງ ໑໒ ພັນນາ.

ເຖິງຢ່າງໃດກໍດີ ການວາງແຜນຄັດເອົາອັກສອນແຕ່ລະຕົວອອກມາຕິດໃສ່ລູກດິດແຕ່ລະລູກນັ້ນ ຍ່ອມເປັນການຫຍຸ້ງຍາກສເມີ. ອົກບະການນຶ່ງ ໂທລີ້ກັບໂທລ້ານນາຂຽນໃໝ່ກໍມີແບ້ນແມ່ພິມຄ້າຍ ຄືກັນແລະການວາງຕິດຕົວອັກສອນໃສ່ລູກດິດກໍຄ້າຍຄືກັນ. ດ້ວຍເຫດນີ້ ຮ້າພະເຈົ້າຈຶ່ງບໍ່ທັນໄດ້ ເຮັດແບ້ນແມ່ພິມສຳລັບໜັງສືທັມເຫຼົ່ານີ້ອອກມາໃຫ້ທ່ານເຫັນໄດ້ເທື່ອ ຍ້ອນວ່າ ຍາກໃຫ້ຄົນລາວ ຜູ້ມີຄວາມສົນໃຈກ່ຽວກັບພາສາຂາດຮອງຕົນ ມາລິງມະຕິນຳກັນເພື່ອໃຫ້ມີການຕົກລົງກັນຄັກແນ່ ວ່າດ້ວຍການວາງອັກສອນໃສ່ແບ້ນແມ່ພິມ. ທັງນີ້ກໍເພື່ອໃຫ້ຄົນທີ່ຂຽນໜັງສືລາວໃຊ້ແບ້ນແມ່ພິມ ແບບດຽວກັນ ແທນທີ່ຈະເຮັດແຈໄຜແຈມັນ ແບບ ກູກະວ່າມັນ ສັນກະວ່າຕ່ອນ.

ໜັງສືໂຣມັນ ຫຼື ໜັງສືລາຕິນ[Latin]

ດັ່ງທີ່ໄດ້ກ່າວມາຮ້າງເທິງນີ້ແລ້ວວ່າ ຍີ່ປຸ່ນ ໄດ້ຜລິດ ຕົວອັກສອນໃໝ່ຂຶ້ນ ເພື່ອໃຊ້ຂຽນຄຳສັບທີ່ ມາຈາກພາສາຕ່າງດ້າວ ໂດຍສະເພາະແລ້ວ ແມ່ນຄຳລາຕິນ ແຕ່ຕົວໜັງສືເຫຼົ່ານັ້ນ ຍີ່ປຸ່ນຍັງຮັກສາ ຮູບຂົງຂອງໜັງສືຍີ່ປຸ່ນເໝືອນເດີມ ແຕ່ສ່ວນເກົາຫຼີແລ້ວເຮົາໄດ້ເອົາເຄື່ອງໝາຍວິທຍາສາດທີ່ຂຽນ ດ້ວຍອັກສອນລາຕິນ ເຂົ້າເປັນເຄື່ອງໝາຍທາງການ.

ບາງກໍຣະນີ ຮ້າພະເຈົ້າກໍໄດ້ທົດລອງຂຽນໜັງສືລາວ ໂດຍການເອົາຕົວອັກສອນລາຕິນມາສະກົດ ເປັນຄວາມລາວລອງເບິ່ງ ເພື່ອໃຫ້ຮູ້ວ່າທຸກຄົນຈະອ່ານໄດ້ແບບດຽວແລະອ່ານອອກສຽງດຽວກັນຫຼືບໍ່ ຕາມການສະກົດນາມຂາດ ຂຶ້ນມີຢູ່ດ້ວຍກັນສອງແບບຄື ແບບນຶ່ງແມ່ນສາຍອັງໂກ[Anglophone] ແລະແບບນຶ່ງແມ່ນ ສາຍຝຣັ່ງໂກ[Francophone] (ສຸ່ງຝູ່ງໂກ ສຸ່ງອັງໂກ ອາດຈະຕົກກວ່າ) ແຕ່ບໍ່ ໄດ້ໝາຍຄວາມວ່າສອງແບບນີ້ ແມ່ນການສະກົດແບບດຽວກັນອ້ອຍຕ້ອຍ ກັບຝູ່ງແລະອັງກິດຂຽນ ເປັນທາງການ. ຖ້າເຮົາຂຽນໜັງສືລາວແບບດຽວກັບຝຣັ່ງຂຽນໂດຍເອົາສຸ່ງອ່ານໜັງສືຝຣັ່ງມາສະກົດ ເໝືອນດັ່ງດຽວກັບສມັຍຕອນທີ່ລາວຢູ່ພາຍໃຕ້ອຳນາດຫົວເມືອງຂຶ້ນຝຣັ່ງ ພວກຄົນລາວ ຫຼື ພວກ ຄົນທີ່ບໍ່ໄດ້ຮຽນພາສາຝຣັ່ງມາກ່ອນບໍ່ສາມາດອ່ານໄດ້ ແລະການທີ່ຂຽນແບບອັງກິດ ມີຜົນຮັບແບບ ດຽວກັນ ຕົວຢ່າງວ່າ ສຸນທອນ[Sounthone, Soonthorn/Soontorn] ບາດວ່າຈະຂຽນ ເກສອນ ພັດ

ຂຽນຕາມເຄົ້າ ຂຽນຕາມສຽງ ຂຽນຕາມໃຈ ຂຽນຕາມໃຜ

ມີບັນຫາ ບໍ່ຮູ້ວ່າຈະຂຽນຢ່າງໃດດີ [Késone, Kasorn(?)]. ຍິ່ງໄປກວ່ານັ້ນ ຍັງມີບັນຫາການຜັນສຽງ ໃຫ້ຕົກຕ້ອງຕາມສຽງບາກເວົ້າຮອງຄົນລາວອີກດ້ວຍ ດັ່ງ ການໃຊ້ ວັນນະຍຸດແລະການຜັນສຽງ ສັ້ນ ແລະຍາວ ເປັນຕົ້ນ.

ສະນັ້ນ ຄົນລາວຄວນພາກັນ ທົດລອງການຜລິດຄິດແຕ່ງການຂຽນຄວາມລາວລາຕິນຮື້ນ ເພື່ອ ໃຫ້ມີເອກພາບໃນການໃຊ້ອັກສອນລາຕິນຂຽນຄວາມລາວ ໂດຍບໍ່ມີຈຸດປະສົງເອົາ ລາວລາຕິນ ໃຊ້ ເປັນທາງການແທນໜັງສືລາວສັຍແຕ່ປະການໃດ ແຕ່ເປັນການເພີ່ມເຕີມເສີມສ້າງການຄົມມະ ນາຄົມທີ່ບໍ່ພຽງພໍກັບຄວາມຕ້ອງການບັດຈຸບັນ ໃຫ້ດີຮື້ນກວ່າເກົ່າ ແລະເພື່ອໃຫ້ຄົນ ສາຍຝຣັ່ງໂກ ແລະສາຍອັງໂກ ໃຊ້ລາວລາຕິນຂຽນແບບດຽວກັນຢ່າງສັ້ນເຊິ່ງ. ອີກປະການນຶ່ງ ລາວລາຕິນ ເຮັດໃຫ້ ຄົນລາວລິ້ງກັບໂຕໜັງສືລາຕິນ ກ່ອນການຮຽນພາສາຝຣັ່ງອັງກິດ ອີກດ້ວຍ ຫຼື ພາຍຫຼັງກໍຍິ່ງດີ.

ການທົດລອງ ຣະບົບລາວລາຕິນ ຈະສະແດງໃຫ້ເຫັນວ່າ ເຮົາສາມາດຂຽນໜັງສືລາວ ຄຳໃຜຄຳ ມັນໄດ້ ບັດສາມາດຂຽນຕົດຕໍ່ກັນເປັນແຕວາໄປ. ໃນກໍລະນີນີ້ ການຕົກຕຽງຕາມສຽງຕາມເຄົ້າ ຈະ ຕົກໄປເອງ (ແຕ່ບັນຫາໃໝ່ເກີດຮື້ນມາ) ນອກຈາກການຕົກຕຽງ ກ່ຽວກັບການຜັນສຽງ ໃຫ້ເຂົ້າກັບສຽງສັ້ນ ສຽງຍາວ ສຽງຕໍ່ສຽງສູງສູງກາງ ເທົ່ານັ້ນ.

ແ່ງລົບອີກແ່ງນຶ່ງຮອງຣະບົບລາວລາຕິນ ຄື ການຂັກຂວນໃຫ້ຄົນລາວຂຽນຕາມຣະບົບນີ້ ຫລາຍ ກວ່າການໃຊ້ຕົວອັກສອນລາວໃນການຄົມມະນາຄົມນັ້ນເອງ ຍ້ອນວ່າຮາດຣະບົບຄອມພິວເຕີ ຈຳ- ເພາະລາວ ແລະຮາດອັບປຼິກເຄເຊິນເປັນພາສາລາວ ອັນຈະພາໃຫ້ຄົນລາວທັງຫຼາຍລິ້ງເຄີຍກັບການ ໃຊ້ອັກສອນລາຕິນຫຼາຍຮື້ນເປັນປະຈຳ. ໝາຍຄວາມວ່າ ຄວາມລິ້ງຫຼືລິ້ງຕາ ພາໃຫ້ເຮົາ ຍອມຈຳນົນ ໄປໃນຕົວໂດຍທາງອ້ອມນັ້ນເອງ. ອັນນີ້ຄືຜົນສະທ້ອນໃນສິ່ງທີ່ເຮົາບໍ່ຢາກໃຫ້ມັນເກີດຮື້ນ.

ສລຸບຄວາມ

ການວິເຄາະອ້າງອິງເຫດຜົນຕ່າງໆ ວ່າດ້ວຍການຕົກຕຽງ ກ່ຽວກັບການສະກົດ ຕາມສຽງ ຕາມເຄົ້າ ຕາມໃຈ ຫຼື ຕາມໃຜກໍດີ ຍ່ອມເປັນການດີສເມີສຳລັບຄົນລາວແລະສຳລັບຂາດລາວ. ຄຳເຫັນສຳຄັນ ອັນນຶ່ງກ່າວວ່າ ວັທນະທັມລາວ ມີຢູ່ແຫ່ງໃດ? ແຕ່ມີຄຳຕອບແນວນຶ່ງ ໃນເມື່ອຮູ້ແລ້ວ ພາໃຫ້ເຮົາຄິດ ໄດ້ກ່າວໄວ້ວ່າ ວັທນະທັມ ຕີເບດ[Tibet] ມີຢູ່ແຫ່ງໃໝ່ ແຕ່ວ່າ ວັທນະທັມຂອງຜູ້ເປັນເຈົ້າຮອງປະ ເທດຢູ່ພາຍໃນປະເທດບໍ່ມີອີກຕໍ່ໄປ ແລະເປັນເພາະດ້ວຍເຫດໃດກັນແທ້?

ຂຽນຕາມເຄົ້າ ຂຽນຕາມສຽງ ຂຽນຕາມໃຈ ຂຽນຕາມໄຂ

ແຈ່ງດີແລະແຈ່ງລົບ ຮອງຮະບົບການສະກົດຕ່າງໆກໍໄດ້ກ່າວມາແລ້ວຕາມເວລາແລະຄວາມສາມາດ ຕາບໃດທີ່ຄົນລາວບໍ່ມີຫຼັກໄວຍະກອນອັນໜັກແໜ້ນແລະອັນນຶ່ງອັນດຽວກັນ ເພື່ອໃຊ້ໃນການຮີດ ຂຽນ ຕາບນັ້ນ ຫຼັກການສ້າງຂາດກໍຈະເຈັບແຕ່ຄວາມໂຫຼ້ມເຫຼວສເມີ ເພາະວ່າ ພາສາຂາດຮອງລາວ ແມ່ນປະຊາຊົນຄົນລາວເປັນຜູ້ໃຊ້ສອຍ ແລະຂາດລາວກໍແມ່ນຄົນລາວເປັນຜູ້ບົກບ້ອງຮັກສາໄວ້ ມັນ ຈິ່ງຈະເປັນກ້ອນເປັນໜ່ວຍແລະເປັນອັນນຶ່ງອັນດຽວກັນໄດ້.

ສົມຄວນແລ້ວທີ່ຄົນລາວຄວນຮ່ວມມືກັນຈັດປະຊຸມຮະດັບສາກົນ ເພື່ອຂອກຫາຂ່ອງທາງ ການ ບັບບຸງແລະການແກ້ໄຂຄວາມບົກຜ່ອງຮອງໄວຍະກອນລາວ ໃຫ້ເຂົ້າທັນກັບເວລາຂີວິດຜູ້ສາມາດ.

ສະໄໝໄມ້ມ້ວນ - ໂ

ຍ້ອນວ່າເປັນໂທໂຕ້ ຈິ່ງໄດ້ຂຽນແຜງສະໄໝໄມ້ມ້ວນໄວ້ ເພື່ອການໃຊ້ຂຽນພາສາລາວ. ຄຳທີ່ຂຽນ ດ້ວຍສະໄໝໄມ້ມ້ວນທຸກຄຳພ້ອມດ້ວຍຄຳແບແລະຄຳໝາຍແຕ່ລະຄຳ ແລະກໍຮະນົບໂຍກທີ່ໃຊ້ ໃ ວາງປະໄວ້ເປັນຕົວຢ່າງ ຈົນຮອດເດິງ ໑໕ ໜ້າ A4. ການເກັບທ້ອນໂຮມບໂຍກຕ່າງໆທີ່ໃຊ້ສະໄໝ ໄມ້ມ້ວນແລະໄມ້ມາຍ (ຫຼືໄມ້ມະໄລ) ໄດ້ບັນທຶກໄວ້ ແຕ່ລະຍາມ ແຕ່ລະເທື່ອ ທີ່ໄດ້ຍົນໄດ້ພັງຄົນ ເລົ່າກາບກອນຢູ່ຕົ້ນໝາກຫວ້າແລະຢູ່ເຮືອນດີເຮືອນກັມ, ນຳໝໍດູໝໍຕຳຣາ, ນຳບລັດຕີ້ເມືອງເກົ່າ, ໄດ້ນຳໝໍລຳຕາມວັດວາອາຣາມຕ່າງໆ ຕອນທີ່ເຮົາລຳແຮ່ງກັນ ດ້ວຍການໃຊ້ແຕ່ຕົວ ອກ ອຈ ອນ ອຕ ອຫ ອຮ ຫຼືໃຊ້ແຕ່ ອະ ອິ ອໍ ແອ ອ ໂ ໂ ດັ່ງນີ້ເປັນຕົ້ນ ຢ່າງວ່າ "ກາກົນກ້ວຍ ກັດກົນກ້ນກ່ອນ ກາກົນແກ້ວ ກັດກົນກ່ອນກູ". ການເກັບກຳບໂຍກ ທີ່ຂຽນດ້ວຍ ໂ ໄດ້ດຳເນີນ ມາຮອດ ໑໙໗໕. ແຕ່ສິ່ງສຳຄັນທີ່ສຸດໃນປັ້ມບັນທຶກນີ້ ແມ່ນການຮ່ວມມື ແລະ ການຂົດຂ່ວຍຈາກ ຮຸ້ນອ້າຍຮຸ້ນເອື້ອຍ ຮຸ້ນພໍ່ຮຸ້ນແມ່ ຮຸ້ນລູງຮຸ້ນບ້າ ແລະ ຮຸ້ນນ້ຳທັງຫຼາຍ ທີ່ກະຈັກກະຈາຍກັນຢູ່ແຫ່ງ ຫົນໄດຄູ່ມ້ີ້ ຮ້າພະເຈົ້າບໍ່ຮູ້. ການເກັບກຳສ່ວນຫຼາຍໄດ້ມາຈາກທະຫານທີ່ໄດ້ມາເຂົ້າມາແວ່ພັກຢູ່ ເຮືອນຈົນຮອດນາທິສຸດທ້າຍ ຄົບ ໑໙໗໕ ອັນເປັນປີທີ່ຮ້າພະເຈົ້າຈຳໃຈໝີຈາກບ້ານອັນແສນຮັກ ຢ່າງກະທັນຫັນ. ປັ້ມບັນທຶກເຫຼົ່ານີ້ ໄດ້ລິເລີ້ມຮ່ວມກັບອ້າຍບຸນມີເມື່ອ ຄ.ສ. ໑໙໗໖ ເດືອນແບດ ແຕ່ວ່າລາວໄດ້ຫາຍຕົວໄປຢູ່ແຫ່ງຫົນໄດບໍ່ຂາບຫຼັງຈາກການລິເລີ້ມມານຳກັນແບດເດືອນຕໍ່ມາ. ຄົນ ທີ່ໄດ້ມາຮືກ່າຍເອົານຳມີປະມານ ໒໕ ຄົນ ແລະຜູ້ສຸດທ້າຍແມ່ນທ້າວ ພູວັນ ທີ່ເປັນໝູ່ນັກຮຽນຫ້ອງ ດຽວກັນ. ພູວັນ ໄດ້ອົບຍົບຫຼົບໝີມາຮອດເມືອງຝຣັ່ງແລະໄດ້ຮຽນຈົບ BTS Electromécanique.

ຮື້ໃຫ້ພໍ່ແມ່ພີ່ນ້ອງລູງບ້ານ້າອາເຫຼົ່ານີ້ ຈິ່ງມີແຕ່ຄວາມສຸກຈະເຣີນ, ຕຳມີແລ້ວຮື້ໃຫ້ມີຍິ່ງໆຮື້ນໄປເທົ່ນ.

ຂຽນຕາມເຄົ້າ ຂຽນຕາມສຽງ ຂຽນຕາມໃຈ ຂຽນຕາມໃຜ

ແຜງສຣະໄອໄມ້ມ້ວນ - ໂ

	໑	໒	໓	໔	໕	໖	໗	໘	໙	໑໐
໑	ໄກ້	ໄຄ	ໄຄ່	ໄຄ້	ໄງ່	ໄຈ	ໄຈ້	ໄສ	ໄສ່	ໄສ້
໒	ໄຂ່	ໄຂ້	ໄຍ	ໄດ	ໄຕ	ໄຕ້	ໄນ	ໄບ	ໄບ້	ໄຜ
໓	ໄຜ່	ໄພ້	ໄຍ	ໄຫ້	ໄຮ່	ໄຫຼ່	ໄໝ	ໄໝ່	ໄຫຼ	

0໑	ໄກ້	ໄກ້ຄຽງ#(ຫ່າງກັນ, ໄກກັນ)	ໄຍ ^(໑)	ໄຍບົວ, ໄຍແມງມຸມ, ໄຍຜ້າຍ, ໄຍໄໝ
0໒	ໄຄ	ຫົວສິໄຄ	ໄຍ	ໄສໄຍ(#ຈິງໃຈ, "ຈິງໃຈຈິງຈັງ"), ໄຍ=ຍອກ
0໓	ໄຄ	ເຫັດໄຄ (ເກັດຢູ່ຈອມໂພນບວກ)	ໄຍ	ຫ່ວງໄຍ
0໔	ໄຄ່	ໄຄ່ຊິ້ນໂພງຊິ້ນ#(ແວບ, ຍຸບ)	ໄດ ^(໒)	ຜູ້ໄດ ອັນໄດ ບ່ອນໄດ ຍາມໄດ ແບບໄດ
0໕	ໄຄ່	ພົກບວມ ຮ້ອງວ່າ ໄຄ່ (ພົກ)	ໄຕ	ໄຕໄກ່, ຕັບໄຕໄສ້ພຸງ
0໖	ໄຄ່	ຮັກໄຄ່ (ຍາກທາງກາມຄຸນຫຼາຍກວ່າ)	ໄຕ້	ໄຕ້ລ່າງ, ໄທໄຕ້ (#ເທິງເຮືອນ, -ເໝືອ)
0໗	ໄຄ່	ໄຄ່ (ຍາກ)	ໄນ	ໄນເມືອງ#ບ້ານນອກ, ໄນ#ນອກ
0໘	ໄຄ້	ບິໄຄ້ (ບິກຸນ)	ໄບ	ໄບຕອງ, ໄບໄມ້, ໄບໝ້າ
0໙	ໄຄ້	ໄຄ້ຄວນ (ນົກຄິດ, ພິຈາຣະນາ)	ໄບ້	ໄບ້«ກົນຫົວຄົນ» (ຄົນໄບ້#ຄົນດີທັມມະດາ)
໑0	ໄຄ້	ຄັ້ງໄຄ້ (ມົວເມົາ, ຫຼົງໄຫຼ)	ໄຜ	ໄຜເບັນເຈົ້າ, ຮອງໄຜ
໑໑	ໄງ່	ໄງ່ຊື່ຝຸ່ນ, ຊື່ ໄງ່	ໄຜ່	ໄຜ່ຜັນ, ໄຜ່ຫາ
໑໒	ໄຈ	ໄຈນ້ອຍ#ໄຈໄຫຼ່, ໄຈຮ້າຍ#ໄຈດີ	ໄພ້	ລູກໄພ້ (ເມັງຮອງລູກຂາຍ)
໑໓	ໄຈ້	ບິໄຈ້ (ບິຂວດ)	ໄຍຕາ!	ຍຸຕາ! ໂຍະຕາ! ຢ່າພ້າວ! ຮວ້າຍ!(ໄຍກວ່າ)
໑໔	ໄສ	ນ້ຳໄສ#ນ້ຳຮຸ່ນ	ໄຫ້	ໄຫ້ທ້າຍ/ທ່າ(ໄຫ້ອື່ນໆໄຂ້ ໂ ນອກຈາກຮ້ອງໄຫ້)
໑໕	ໄສ່	ສຸບໄສ່#ຕອດອອກ, ເອົາໄສ່#ເອົາອອກ	ໄຮ່	ນາສາມໄຮ່, ເຮັດໄຮ່ເຮັດສວນ
໑໖	ໄສ້	ບິໄສ້ (ບິມະເສັງ)	ໄຫຼ່	ໄຫຼ່#ນ້ອຍ, ໄຫຼ່ໂຕມະໂຫຣຣານ
໑໗	ໄຂ່	ບໍ່ໄຂ່ແມ່ນ, ມີໄຂ່#ແມ່ນ ^(*)	ໄໝ	ບັບໄໝ
໑໘	ໄຂ້	ໄຂ້ສອຍ, ໄຂ້ໜີ້ໄຂ້ສິນ, ໄຂ້ກັມ	ໄໝ່	ຮອງໄໝ່#ຮອງເກົ່າ
໑໙			ໄຫຼ ^(໓)	ໄຫຼຍາມນອນຫຼັບ, ນອນໄຫຼ, ເຫຼີ (ບໍ່ຫຼັບ)

(*) ຢູ່ຫ້ວຍຂາຍ ແລະ ຢູ່ສວັນ (ຜູ້ໄທ) ມີຄົນໄຂ້ຄຳ ມີ ຕາງຄຳ ບໍ່.
 (໑) ເສັ້ນນ້ອຍຕາແລບຕາບາງໆ ຮ້ອງວ່າ ໄຍ.
 (໒) (ສູດ ໕໓) ຫຼື (ສູດ ໖ ດີໄດ) : ຜູ້ໄດ ອັນໄດ ບ່ອນໄດ ຍາມໄດ ແບບໄດ ເທົ່າໄດ (ໄດທີ່ຫົກບັນຈຸຢູ່ໃນໄດທີ່ຫ້າໄດ້).
 (໓) ໄຫຼລ່າງ, ໄຫຼມອງ, ໄຫຼເຮືອ, ເຮືອໄຫຼ, ໄຫຼແພ (ການຫຼືອາການທີ່ເຄື່ອນໄຫວໄປໜ້າຢູ່ຕອດ ເພິ່ນຮ້ອງວ່າ ໄຫຼ).

ຂຽນຕາມເຄົ້າ ຂຽນຕາມສຽງ ຂຽນຕາມໃຈ ຂຽນຕາມໃຜ

ການເກັບທ້ອນຄຳເຫຼົ່ານີ້ ເປັນສ່ວນປະກອບເຂົ້າກັບໂຄງການຂອງກົມວັນນະຄະດີ ທີ່ໄດ້ເຂົ້າ
ຂວນໃຫ້ຄົນລາວ ແຕ່ລະເວດ ແຕ່ລະທ້ອງຖິ່ນ ແລະແຕ່ລະພາກ ຊ່ວຍກັນເກັບຄຳທ້ອງຖິ່ນ ແລະ
ສຳນວນຄຳເວົ້າຕ່າງໆຕາມຄວາມສາມາດຂອງໃຜລາວ. ບາດແລ້ວຈຶ່ງສົ່ງຮິ້ນໄປໃຫ້ກົມວັນນະຄະດີ
ທີ່ວຽງຈັນ ໂດຍການຮ່ວມມືແລະສົ່ງເສີມຈາກ ອາຈານໂຫຼ່ງ ວັດຖຳຜ້າຍ ແລະ ວັດໂຫຼ່ງ ເມືອງບາກເຂ
ພ້ອມດ້ວຍ ຄູບາຫຼາຍອົງ ໄດ້ຊຸກຍູ້ໂຄງການນີ້. ອາຈານໂຫຼ່ງທັງສອງວັດນີ້ ໄດ້ມອບໃຫ້ອຳພະເຈົ້າ
ເປັນຜູ້ເກັບກຳແລະບັນທຶກສື່ຕ່າງໆທີ່ໄດ້ມາ ໃສ່ໄວ້ໃນປື້ມ ແລະມີຄູບາຫຼາຍອົງເປັນຜູ້ຮຽນບັນທຶກ
ຊ່ວຍດ້ວຍ. ອາຈານໂຫຼ່ງສອງອົງນີ້ ໄດ້ມີໂຄງການຕັ້ງສະຖາບັນຮິ້ນສູງ (ອາດຈະແມ່ນ ມະຫາວິທຍາ
ລັຍ) ເພື່ອສອນ ພາສາລາວ ບາລີ ໂຫຣະສາດ ພູມິສາດລາວ ເລກ ໂດຍເນັ້ນໜັກໃສ່ການໂຕ້ວາທິ
ເປັນໂຫຼ່ງ ແຕ່ບໍ່ເປັນຈິ່ງບຸນ ໃນເມື່ອມາຮອດ ຄ.ສ. ໑໙໗໕ ບ້ານເມືອງກໍເກີດການຈັບກຸມກັນໄປ
ສັມມະນາ ໂຄງການນີ້ຈຶ່ງໄດ້ໂຫຼ້ມເຫຼວໄປ ☹

ແຫ່ງເມືອງ ບາຣິສ, ວັນທີ ໒໙/໐໙/໒໐໐໒ ເດືອນ ກັນຍາ ຄ.ສ. ໒໐໐໒, ປະເທດ ຝຣັ່ງ.

ໂດຍ ຄຳແພວ ພູເພັດຊຣ໌ລິນທອງ

ໜັງສືຮ່ວມການປະຊຸມວ່າດ້ວຍການສະກົດ

Orthographe lao
Règles syntaxiques des consonnes dans une syllabe

☹ © ☹

ຂຽນຕາມເຄົ້າ ຂຽນຕາມສຽງ ຂຽນຕາມໃຈ ຂຽນຕາມໄຍ

ເລຊສັບ (Lexique)

ຄໍາລາຕິນ ລາຕິນ[Latin] ຫຼື ໂຣມັນ[Roman] ແລະຜູ້ຈ່າ ໂຣແມັງ[Romain]. ຄໍາລາຕິນ ແມ່ນຄໍາທີ່ສະກົດດ້ວຍໜັງສືລາຕິນແລະເປັນຄໍາທີ່ມາຈາກພາສາຝຣັ່ງອັງກິດດັ່ງນີ້ເປັນຕົ້ນ.

ຄໍາມູນ⁽⁹⁹⁾ ມູນ ມາຈາກ ມູນມໍຣະດົກ, ໝາຍຄວາມວ່າ ເປັນມູນຮອງລາວມາແຕ່ດັ້ງເດີມ. ຄໍາມູນ ແມ່ນຄໍາລາວແທ້ໆທຸກຄໍາທີ່ມີພຽງດັ້ງ ນ້ຳ ຝົນ ໄພ ຊ່ວຍ ລົມ ກັນ ຫາ ທາງ ດັບ ເຮືອ ຈາກ ດົນ ແດນ ເມືອງ ລາວ ນາ ຮັກ ມັກ ຊັງ ເຮົາ ມາ ອ້າ ກິນ ເຈົ້າ ຮອງ ບົກ ຄອງ ເຮົາ ໂຫຼ່ງ ຮູດ ຮົດ ນ້ອຍ ບ້ອຍ ດ່າ ກູ ມິງ ມັນ ຕູ ສູ ເສົາ ທລຯ.

ຄໍາເຄົ້າ ເຄົ້າ ແບວ່າ ຕົ້ນຕໍ, ກົກ, ເດີມ, ແຕ່ກໍາເນີດ. ໝາຍຄວາມວ່າ ສິ່ງທີ່ເປັນມາຈິ່ງຂຶ້ນແຕ່ຕົ້ນ. ຄໍາເຄົ້າ ແມ່ນຄໍາທີ່ມີຕະກຸນມາຈາກພາສາຕ່າງດ້າວ. ຄໍາຕ່າງດ້າວ ທີ່ຍົມມາໃຊ້ໃນພາສາລາວສ່ວນຫຼາຍມີເຄົ້າມາຈາກພາສາບາລີ ດັ່ງຄໍາ ພຣະ ອາຈານ ບາບ ບຸນ ທລຯ. ເພີ່ມຮ້ອງຄໍາເຄົ້າເໝືອນກັນ ໃນເມື່ອເພີ່ມກ່າວເດິງຄໍາເດີມ ຮອງ ຄໍາສັບລາວ.

ຄໍາເດີມ ເດີມ ໝາຍເດິງຄວາມເປັນມາຕັ້ງແຕ່ກົກແຕ່ເຄົ້າ ແຕ່ເກົ່າແຕ່ແກ່ ແຕ່ດັ້ງແຕ່ເດີມ. ຄໍາເດີມ ໝາຍເດິງຄໍາທີ່ມີຄວາມໝາຍອັນເກົ່າແກ່ມາແຕ່ໂຕໆແລ້ວ ຫຼືວ່າ ຄວາມໝາຍແທ້ຂອງຄໍາກຽວຮ້ອງນັ້ນ ມີມາຕັ້ງແຕ່ດົນແລ້ວ ແຕ່ກົກແຕ່ເຄົ້າ (ແຕ່ກໍາເນີດ). ຄວາມໝາຍອັນທີ່ສອງນີ້ ແມ່ນ ຄໍາທີ່ສະກົດມາແບບນັ້ນກ່ອນການທີ່ນຳເອົາມາໃຊ້ໃນການອິດຊຽນ. ເພື່ອໃຫ້ມີຄວາມໝັກໝື່ນ ຄົນລາວມັກໃຊ້ກັນວ່າ ເດີມເຄົ້າ (ມາຈາກ).

ຄໍາປະສົມ⁽⁹⁹⁾ ການປະກອບເອົາຮ່ວມກັນ ເພີ່ມຮ້ອງວ່າ ປະສົມ ຫຼື ຜະສົມ. ຄໍາປະສົມ ແມ່ນການທີ່ເອົາຄໍາໂຕຄໍານຶ່ງມາປະກອບເອົາກັບອີກຄໍານຶ່ງໆ ແຕ່ວ່າ ຄໍາທີ່ເອົາມາປະກອບເອົາກັນນັ້ນ ອາດຈະເປັນຄໍາປະສົມ ຢູ່ກ່ອນແລ້ວກໍເປັນໄດ້. ຄໍາສ່ວນມາກທີ່ເອົາໃຊ້ຄົມມະນາຄົມກັນ ມາຈາກ ຄໍາປະສົມ. ຄໍາປະສົມມີຢູ່ດ້ວຍກັນສາມປະເພດຄື:
- ຄໍາມູນ ປະກອບກັບ ຄໍາມູນ ດັ່ງ (ບົກ+ຄອງ)=ບົກຄອງ, (ຫູ+ກວາງ)=ຫູກວາງ.
- ຄໍາມູນ ປະກອບກັບ ຄໍາເຄົ້າ ດັ່ງ ສັກດີ(ບາລີ)+ນາ(ລາວ)=ສັກດີນາ, ສີ່(ລາວ)+ສາຣ(ບາລີ)=ສີ່ສານ.
- ຄໍາເຄົ້າ ປະກອບກັບ ຄໍາເຄົ້າ ດັ່ງ ເສນາທິການ=ເສນາ+ອະທິການ(ອະທິ+ກຣ).

ຂຽນຕາມເຄົ້າ ຂຽນຕາມສຽງ ຂຽນຕາມໃຈ ຂຽນຕາມໄຂ

ຄຳແຜງ

ແຜງ ແບວ່າ ດັດແປງ, ຕາຮາງ. ແຜງ(ຕາຮາງ) ບໍ່ມີຢູ່ໃນວັຈນານຸກົມ ແຕ່ມີຄວາມໝາຍແບບຄຽງກັນກັບຄຳຝຣັ່ງ Table/Tableau. ຄຳແຜງ ແມ່ນ ຄຳປະສົມ ຣະຫວ່າງຄຳສູນກັບຄຳສູນ ແລະຄຳສູນກັບຄຳເຄົ້າ ທີ່ມີຄວາມໝາຍປຸງແປງອອກຈາກຄວາມໝາຍເດີມຂອງຄຳທີ່ເອົາມາປະສົມເຂົ້າກັນນັ້ນ ດັ່ງ:

- ຄຳສູນ(ຫູ) ສົມກັບ ຄຳສູນ(ກວາງ) ກາຍເປັນ ຄຳແຜງ(ຫູກວາງ).
- ຄຳສູນ(ບາກ) ສົມກັບ ຄຳສູນ(ບອນ) ກາຍເປັນ ຄຳແຜງ(ບາກບອນ).
- ຄຳສູນ(ວາງ) ສົມກັບ ຄຳສູນ(ໃຈ) ກາຍເປັນ ຄຳແຜງ(ວາງໃຈ).
- ຄຳສູນ(ຫູ) ສົມກັບ ຄຳສູນ(ກວາງ) ກາຍເປັນ ຄຳແຜງ(ຫູກວາງ).
- ຄຳສູນ(ບົກ) ສົມກັບ ຄຳສູນ(ຄອງ) ກາຍເປັນ ຄຳແຜງ(ບົກຄອງ).
- ຄຳສູນ(ກົນ) ສົມກັບ ຄຳສູນ(ເມືອງ) ກາຍເປັນ ຄຳແຜງ(ກົນເມືອງ).
- ຄຳສູນ(ສີ່) ສົມກັບ ຄຳເຄົ້າ(ສາຣ) ກາຍເປັນ ຄຳແຜງ(ສີ່ສານ).
- ຄຳເຄົ້າ(ສັກດີ) ສົມກັບ ຄຳສູນ(ນາ) ກາຍເປັນ ຄຳແຜງ(ສັກດີນາ).

ຄຳແຜງ

ການທີ່ເສື່ອມໄປເປັນແນວໃໝ່ ເພີ່ມອ້ອງວ່າແຜງ[Transformation]. ຄຳແຜງ ແມ່ນ ຄຳທີ່ປຸງອອກຈາກຮູບເດີມໄປເປັນຮູບໃໝ່ຫຼືວ່າປຸງຄຳເດີມໄປເປັນຄຳໃໝ່ ແຕ່ຍັງຮັກສາຄວາມໝາຍເຄົ້າໄວ້ເໝືອນເດີມ ຕົວຢ່າງ ວຣ ກາຍເປັນ ພຣະ, ເດີນ ກາຍເປັນ ດຳເນີນ, ເກີດ ເປັນ ກຳເນີດ, ສິງການ ເປັນ ສັງຂານ ດັ່ງນີ້ເປັນຕົ້ນ.

ຄຳຮາກ

ຄຳທີ່ເຮົາພະເຈົ້າແຕ່ງຂຶ້ນມາເອງ ເພື່ອຂັບອກຮາກຂອງຄຳເຄົ້າເບື້ອງ ຂຶ້ນຄຳສັບ «ຮາກ» ມີຄວາມສຳຄັນທຽບເທົ່າກັບຄຳຝຣັ່ງວ່າ Radical, racine ແລະຄຳອັງກິດວ່າ Root.

ຄຳຮາກເຄົ້າ

ຄຳທີ່ເຮົາພະເຈົ້າແຕ່ງຂຶ້ນມາເອງ ເພື່ອຂັບອກຄວາມໝາຍເດີມຂອງຄຳປະສົມທີ່ເປັນຄຳແຜງ. ເຮົາພະເຈົ້າແປຄຳຮາກເຄົ້າມາຈາກຄຳຝຣັ່ງ Etymologie[ເອຕິໂມໂລຊີ] ຂຶ້ນມີເຄົ້າມາຈາກຄຳເກຣກ Etumos[ເອຕູໂມສ] ແບວ່າ ແທ້, ໝາຍຄວາມວ່າ ທີ່ເຮັດໃຫ້ຮູ້ຄວາມໝາຍແທ້ຂອງຄຳສັບ.

ເຮົາສາມາດແປຄຳເຄົ້າເປັນ Etymologie ໄດ້ ເພື່ອບໍ່ໃຫ້ຄຳນັ້ນມີຄວາມໝາຍຫຼາຍອັນໂພດ ຈິ່ງໃຊ້ຄຳວ່າ ຄຳຮາກເຄົ້າ.

ຂຽນຕາມເຄົ້າ ຂຽນຕາມສຽງ ຂຽນຕາມໃຈ ຂຽນຕາມໄຂ

ໝາຍເຫດ: ຄຳແຜງ ແລະ ຄຳຮາກເຄົ້າ ເປັນຄຳປັ້ນກັນ.

Primitive(ຄຳປະສົມ) = ຄຳຮາກເຄົ້າ

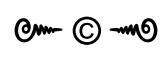
Dérivée(ຄຳປະສົມ) = ຄຳແຜງ

ຄຳໂໜ້ງ ໂໜ້ງ ໝາຍຄວາມວ່າ ບໍ່ຂັດ ບໍ່ແຈ້ງຕົ ດັ່ງ ເວົ້າສຽງເອກເປັນສຽງໂທ, ເວົ້າສຽງອັກສອນ ອອ ເປັນອັກສອນ ອຄ. ຄຳໂໜ້ງ ເປັນຄຳທີ່ມີຄວາມໝາຍບໍ່ແມ່ນອນ ຫຼືຄຳທີ່ມີ ຄວາມໝາຍບໍ່ຂັດບໍ່ແຈ້ງ ຕົວຢ່າງກ່ຽວກັບກົດຮະບຽບທີ່ມີມາດຕູ້າຮື່ນ ວ່າດ້ວຍການ ລົງທາງສຽງຫຼືລົງມະຕິໃນກອງປະຊຸມໄດ້ບັນຍັດໄວ້ວ່າ "ມີສຽງໜ້ອຍຫຼາຍບານໄດ ໃຫ້ ກອງປະຊຸມເປັນຜູ້ຕັດສິດ". ຄຳວ່າ ໜ້ອຍຫຼາຍ ເປັນ ຄຳໂໜ້ງ ເພາະວ່າ ເຮົາບໍ່ສາມາດ ຮູ້ຈັກວ່າເພີ່ມຈະເລືອກເອົາຈຳນວນໜ້ອຍ ຫຼື ຈະເລືອກເອົາຈຳນວນຫຼາຍເປັນຫຼັກໃນ ການລົງມະຕິ. ຕົວຢ່າງສຸດທ້າຍນີ້ ຄື ການບາກເວົ້າແລະການຮ້ອງເພັງ ທີ່ມີສຽງໂໜ້ງ ຂຶ້ນແມ່ນສຽງທີ່ບໍ່ຂັດບໍ່ແຈ້ງຫຼືສຽງທີ່ບໍ່ກົງກັບການອ່ານຕາມການສະກົດແຕ່ຢ່າງໃດ.

ຄຳໂຫນ

ໂຫນ ແບວ່າ ສວດອອກ ນູນອອກ (ກຳລັງໂຫນ=Force centrifuge, Caricature=ຮູບ ໂຫນ). ຄຳໂຫນ ແມ່ນຄຳທີ່ອ່ານອອກຈາກສຽງເດີມໄປເປັນສຽງໃໝ່ ເດິງແມ່ນວ່າ ຈະ ມີການສະກົດຕາມເຄົ້າຫຼືຈະຂຽນຕາມສຽງກໍດີ ແຕ່ຫາກວ່າ ຄວາມໝາຍຮອງຄຳເຫຼົ່າ ນັ້ນຕ້ອງແມ່ນຄວາມໝາຍເດີມອັນດຽວກັນສເມີ :

- ແຈ່ວ ອ່ານວ່າ ແກ່ວ - ເຮົາຈີ່ ອ່ານວ່າ ເຮົາກີ່
- ທຣາບ ອ່ານວ່າ ຊາບ - ອິນທຣີ ອ່ານວ່າ ອິນຊີ
- ຂ້າງນ້ອຍ ອ່ານວ່າ ຈ້າງນ້ອຍ - ຜູ້ຂາຍ ອ່ານວ່າ ຜູ້ຈ້າຍ - ປ່ອງຍູ້ມ ກັບ ປ່ອງອູ້ມ
- ຄົນລາວ ອ່ານວ່າ ຄົນດາວ ແຕ່ວ່າຕ້ອງອ່ານຕົວ ອລ ເປັນສຽງ ອຄ. ຄຳວ່າລາວ ມາ ຈາກ ດາວ, ທີ່ແທ້ຈິງນັ້ນ ແມ່ນການຜັນສຽງຕົວ ອລ ໄປຫາສຽງຕົວ ອຄ ແຕ່ຕ້ອງ ຮັກສາສຳນຽງເຄິ່ງ ອລ ໄວ້ສເມີ ຢ່າງວ່າ "ດ້າວ" (ໄທໃຕ້ ໄທຂຳເໜືອ ໄທດຳ ໄທແດງ ແລະໄທແກ່ວນີ້ເວົ້າຕົວ ອລ ເປັນຕົວ ອຄ. ຖ້າເຮົາຂຽນວ່າ ໄທລຳ ເຮົາຈະເຂົ້າໃຈວ່າ ຄົນມາຮ້ອງລຳທຳເພັງ ຫຼືວ່າ ໜໍລຳນັ້ນບໍ່ແມ່ນ ແຕ່ແມ່ນການໝາຍເດິງພວກໄທດຳ ຕ່າງຫາກ ກໍບໍ່ຕ່າງຫຼັງກັບຄຳວ່າ ລາວ ກັບ ດ້າວ ຫຼືວ່າ ລາວ ມາຈາກ ດາວ ນັ້ນເອງ).

ເອກສານ

- (09) ວ່າດ້ວຍຮະບຽບການຈັດຕັ້ງການສຶກສາ, ພຣະຣາຊໂອນການ ແລະດຳຮັດ ຕ່າງໆ, ກະຊວງສຶກສາທິການ, ຄ.ສ. 1976, ວຽງຈັນ, ໑໕ ໜ້າ.
- (06) ກົດກະຊວງທັມມກາຣ ວ່າດ້ວຍການແຕ່ງຕັ້ງ ແລະ ວາງຫຼັກສູດກິດຈະກຳຂອງໂຮງຮຽນພະບຣິຍັດຕິທັມ ແຫ່ງພຣະຣາຊອານາຈັກລາວ, ສບັບເລຂາທິ ໓໑/C ລົງວັນທີ ໔ ອຸຕ 1950, ວຽງຈັນ, ວັນທີ ໑ ສິງຫາຄົມ ພ.ສ. ໒໔໙໕, 195໒, ໓໒ ໜ້າ (ຊຽນມີ).
- (0໓) Dictionnaire français-lao, Somchine Pierre NGINN, Institut de l'Asie du Sud-Est (I.D.A.S.E.), Paris, France, 1980, 910 pages. ວັຈນານຸກົມ ຝຣັ່ງເສດ-ລາວ, ສົມຈິນ ປ. ຈິນ, ສະຕາບັນ ອາຊີອາຄະເນ, ຄ.ສ. 1970, ໙໑0 ໜ້າ.
- (0໕) Dictionnaire laotien-français, Marc Reinhorn, 2 tomes, Centre National de la Recherche Scientifique, 1970, Paris, France, 2150 pages.
- (0໕) Concise Pali-dictionary, A.P. Buddhadatta Mahāthera, Motilal Banarsidass, 1957, reprint 1989, Delhi, India. ISBN 81-208-0604-2 (Cloth) & 81-208-0605-0 (Paper).
- (0໖) ສາຣານຸກົມພາສາ ອິສານ-ໄທຍ-ອັງກິດ, ບຣິຂາ ພິນທອງ, ຄ.ສ. 197໙, ສາຍສິ່ງເຄລັດໄທຍ, ພິມພ໌ ທີ່ ດ່ານສຸທທາການພິມທ໌ ຈຳກັດ, ISBN ໙໑໕-໑໖໙໕໑-໙-໕.
- (07) ວັຈນານຸກົມລາວແປລາວ, ກະຊວງສຶກສາທິການ, ວຽງຈັນ (ເອກໜ້າບົກ ຈິ່ງບໍ່ຮູ້ວ່າພິມປີໃດ).
- (07) ພຈນານຸກົມລ້ານນາ-ໄທຍ ສບັບແມ່ພ້າຫລວງ, ສາຕາຈາຣຍ໌ ດຣ. ອຸດົມ ຮຸ່ງເຮືອງສຣີ, ໒໑ ຕຸລາຄົມ ໒໕໓໓, ມູລນິທິແມ່ພ້າຫລວງ ແລະທນາຄານໄທຍພານິຂຍ໌ ຈຳກັດ, ບາງກອກ, ປະເທດໄທຍ, ເຫລັ້ມນິ່ງແລະເຫລັ້ມສອງ, ທັງໝົດມີ ໑໖໓໑ ໜ້າ, ISBN ໙໑໕-໑໖໕໙-0໓-໕.
- (0໙) ກິຈະແລະໜ້າທີ່ຂອງບັນດາອາຈຸາສິນ ພີ່ບ້ານແລະຕາແສງ ໃນທາງຈະຈັງຣາຂະການຍຸຕິທັມໃຫ້ຕົກຕ້ອງຕາມບັນຍັກຸໄໝງໃໝ່ຂອງປະເທຣລາວສບັບປີ 19໒໑, ໂຮງພິມຣັຕະບານທິວຽງຈັນທນ, 19໒໙.
- (໑0) ແບບຮຽນໄວ, ຮຽນອ່ານໜັງສືທັມ, ຊຽນເບັນບາລີ, ຮຽບຮຽງໂດຍພູະຍາຫຼວງມະຫາເສນາ (ຜູຍ).
- (໑໑) ໄວຍະກອນລາວ, ອັກຣະວິທິ, ວາຈິວິພາກ, ວາກຍະສັມພັນ, ສັນທະລັກສນະ, ສະພາຣາຂບັນດິດ ແຫ່ງກະຊວງສຶກສາທິການ, ວຽງຈັນ (ເອກໜ້າທຳອິດຈິ່ງບໍ່ຮູ້ວ່າພິມປີໃດ).

ອາຍຸ ວັນໂນ ສຸກຊິງ ພະລັງ

ແຕ່ຄົນລາວບຸກຄົນ

ພາສາບອກຂາດ

ພາສາສ່ວຍ ຂາດຕ້ອງດັບ

ຕົ້ວ່າ ເດັກນ້ອຍຢູ່ເມືອງລາວທຸກຄົນເຂົ້າໂຮງຮຽນລາວ ທີ່ສອນດ້ວຍພາສາລາວໂດຍໃຊ້ໜັງສືລາວສອນ ຈະເປັນເຂົ້ອຂາດ ແລະເຜົ່າພັນໂດກຕາມ, ນາຍຄຣູ ກໍຈະມີເງິນເດືອນ ກົນດີ ເພາະວ່າ ເສດຖະກິດທາງດ້ານນີ້ຈະເດີນດີ ຍ້ອນການຈໍຮ້ອງເຂົ້າໂຮງຮຽນຈະມີຫຼາຍຂຶ້ນ ແລະຄົນໃຊ້ພາສາລາວໃນການຄົມມະນາຄົມກໍມີຈະຫຼາຍຂຶ້ນ. ຄວາມໝັ້ນຄົງ ຮອງຂາດ ກໍຈະເດີນຕໍ່ໄປອີກ.

ຕໍາຜູ້ໂດຍາກຮຽນພາສາຕ່າງຕ້ວດັ່ງພາສາ ຈີນ ຜູ້ຈັດ ອັງກິດ ວຽດແລະອື່ນໆອີກ ກໍສາມາດເລັ່ມຮຽນຈາກຂັ້ນມັທຍົມຂຶ້ນໄປ ແຕ່ບໍ່ຄວນໃຫ້ມີໂຮງຮຽນທີ່ໃຊ້ພາສາຕ່າງຕ້ວເປັນພາສາ ລໍາດັບຫນ້າ ໃນປະເທດຮອງຕົນ.

ການສະກົດໝັ້ງສືລາວ

Critique littéraire lao
Règles syntaxiques des
consonnes dans une syllabe

Editeur ນ້ອຍ ບາສີ

ປະຊຸມ ຄົ້ນຄ້ວາພາສາ ແລະ ວິທະຍາສາດ ສຳນັກ ການຄ້າ ສາທາລະນະ ສປປ ລາວ ຄ.ສ. ໒໐໐໘